

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

HÖR

GRUNDLAGD AF

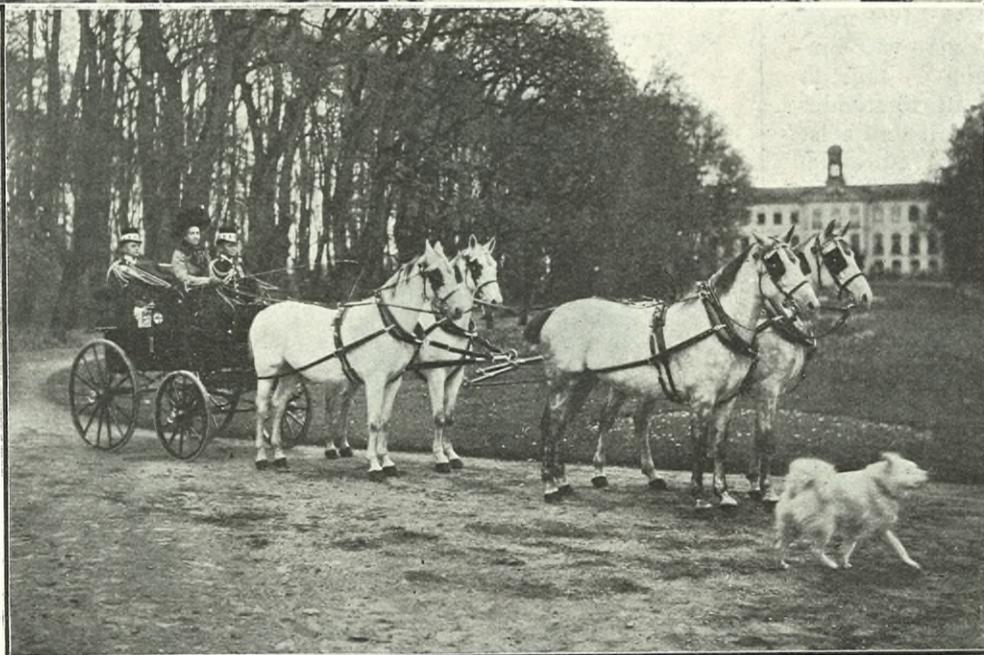
FÖR KVINNAN OCH HEMMET

FRITHIOF HELLBERG

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

DROTTNING VICTORIA har som bekant i höst en tid vistats på Tullgarn, som med sin vackra natur, afskildhet och sin intima hemprägel och alla minnen från hennes majestäts vidsträckta resor, alltid förblir ett af drottningens favorithemlik som det var kronprinsessan Victorias. De sällspordt vackra veckorna ha varit särskildt lämpade för friluftslif och våra båda foto-

grafier ge oss en bild från den dagliga körturen i den höstliga parken. Hennes majestät sköter själf tömmarna och det vackra spannet; en af hennes hundar har gjort sällskap. I fonden se vi slottet, som drottningen lämnat i dagarna för att någon tid vistas på Solliden i något mildare luftstreck.

W. Lamm foto.

Årets · tolf · kapitel

I DEN SLÄTA RINGENS TECKEN.

Ett kapitel om förlofningar och förlovadt folk.

Prisbelönad uppsats af Elin Pålman.

OM MAN ANORDNADE en enquête i frågan: »Hvad är egentligen förlofnings-tiden?» så skulle visst de mest olikartade svar ingå. Några skulle kanske svara: »Den lyckligaste tiden i lifvet» — det vore i så fall de gifta, som inte funnit äktenskapet motsvara förväntningarna från förlofnings-tiden. Andra skulle säga: »En onaturlig och dum tids-period, som helst bör förkortas så mycket som möjligt eller allra helst afskaffas.» Och åter andra: »En tid, då fästmannen måste vara lakej och uppvaktande kavaljer, med tålmod och åtminstone yttre förbindlighet finna sig i att uppvisas för släkt och vänner — för att af dem skärskådas och kritiseras — och för fästmon en kombination af hushållskurser, profningar och linnesömnad i långa banor.» Några skulle kanske också besvara frågan så: »Något för utomstående ytterst obehagligt och besvärande» — det vore väl då några mer realistiska ungar, som själfva varit ute för något »ogeneradt» förlofvadt par. Men till sist skulle också någon komma med det förnuftiga svaret: »En pröfv- och lärotid, som är mycket välbehöflig, innan man tar det oåterkalleliga steget fullt ut: äktenskapet.»

Och detta sista är väl just hvad förlofnings-tiden borde vara. Visserligen är det sant, att i vår moderna tid, som frigjort sig från så många af de konvensanlag och fördomar, som ännu orubbade härskade under våra far- och morföräldrars ungdom, män och kvinnor ha möjlighet att umgås med hvarandra så otvunget och kamratligt, att de böra kunna komma underfund med och studera hvarandras karaktärer också långt före förlofningen. Detta är ju också det rätta tillvägagångssättet: att man, innan man på något sätt binder sig, har klart för sig, om den andra kontrahentens karaktär och natur något så när motsvarar de kraf, man känner sig vilja ställa på den, man vill lefva lifvet med. Men — det finns också fall, då man icke hinner med detta före förlofningen — fall, då känslorna löpa i väg så fort att förståndet icke hinner med! Och i hvilket fall som helst erbjuder dock förlofnings-tiden på ett alldeles särskildt sätt möjlighet och tillfälle till detta studium af hvarandras karaktärer, som är så nödvändigt, och dessa afslipningar af kantigheter och små svagheter, som är en så nyttig skola.

Men — för att allt detta skall lyckas fordras det, att där verkligen existerar ett rikt andligt utbyte mellan de förlovade. Samvaron dem emellan får då icke hufvudsakligen upptas af smekningar och kärleksjoller — äfven om det måste anses naturligt och förlåtligt att också det rent sinnliga momentet i kärleken under denna tid tar ut sin rätt i form af spontana känsloutbrott.

Som en parentes passar jag här på att inskjuta något. Smekningar och kyssar borde själfallet vara bannlysta i tredje persons närvaro! Det är förunderligt att iakttaga, hur också annars finkänsliga och rent af blyga människor ofta tyckas anse, att den släta ringen utan vidare ger dem rätt att exponera sina känslor hur som helst och inför hvem som helst. De äro ju förlovade — skulle de då icke ha rätt till en kyss äfven om de till äfventyrs icke äro ensamma med hvarandra?

Förstå de då icke det osmakliga i att så där föra sina känslor till togs? I de allra flesta fall blir en smekning oestetisk för alla utom den, den ges åt, och den som ger. En kyss mellan man och kvinna tål näppe-ligen någonsin att åses utan att den verkar osmaklig för den utomstående. Smekningar och alla slags känsloutbrott tarfva ensamhet — på två man hand visserligen — icke därför att de äro att blygas öfver, utan tvärtom därför, att de äro något som icke får profaneras.

Det finns ju dessvärre bedröfligt många äktenskap, där inte alls något verkligt andligt utbyte äger rum mellan makarna, utan där bandet dem emellan tycks vara af enbart erotisk natur och så småningom — sedan vanan och tröttheten kommit till — inte ens det. Hon är där enbart könsvarelse, barnaföderska och hushållerska och han kanske försörjningsinrättningen! I den förlofning, som föregått ett sådant äktenskap — om man nu skall bibehålla den i alla fall gängse benämningen också på detta slags könsförbindelse — har helt säkert det andliga utbytet spelat en mycket underordnad roll. Och ändå kan det hända, att åtminstone någon af kon-

trahenterna i en sådan parodi på äktenskap skulle ha kunnat bli till något helt annat — i ett äktenskap med någon annan! Ett sådant misstag på person är det just som förlofnings-tiden — om den fattades som en betydelsefull pröfvotid — borde omöjliggöra. Ty hur mycket lyckligare vore det icke för alla parter att där blefve brytning om man inte passar för hvarandra! En bruten förlofning måste väl af hvarje förnuftigt tänkande människa anses vida att föredraga framför ett olyckligt äktenskap — där helt säkert en gång också barnen på ett eller annat sätt bli lidande på att föräldrarna äro »omaka».

Men — det fordras full ärlighet å ömse håll för att en förlofning skall bli hvad den borde bli. Då är det inte rätta sättet att ängsligt söka dölja fel och svagheter — tvärtom måste de utan tvekan visas — gärna för att rättas af den andra och under gemensamt arbete så småningom bortarbetas. Det är ju den innersta meningen med två människors sammanlefnad — att de skola ömse-sidigt uppfostra hvarandra, gemensamt sträfva framåt och hjälpa hvarandra öfver svårigheter och den gråa hvardagen genom känslornas rikedom.

Men — hur stor betydelse — såsom grundläggande för äktenskapet — man än vill tillerkänna förlofnings-tiden, kan det ändå inte förnekas, att den å andra sidan kan bli för lång. Förlofnings-tiden har tydligen varit för kort, då den icke räckt till för de två att lära känna hvarandra så pass grundligt, att de icke stå som främlingar för hvarandra, då de bli man och hustru. Men den blir för lång, om den börjar verka nötande på känslorna. Ty så kan det också bli.

Det är hårdt — och säkert också till samhällets skada — då två unga, som för öfrigt äro mogna för äktenskapet, af ekonomiska skäl tvingas till åratals väntan. För naturmänniskan existerar ju ingen sådan tvångsväntan — men våra nuvarande samhällsförhållanden ha drifvit det därhän, att det för den bildade unge mannen utan förmögenhet i de flesta fall är omöjligt att tänka på äktenskap just i den ålder, som för både honom själf och släktet vore den gynnsammaste. Här om någonstades är ett område för rashygieniska spekulationer! I nio fall af tio blir detta den kritiska punkten för mannen. Just då han vill gifta sig får han icke; kanske måste han t. o. m. se den flicka, han velat tänka sig som sin hustru, gifta sig med en annan — hans hedersbegrepp förbjuda honom att binda henne vid sig för årtal framåt — då han icke har en tryggad ekonomi att bjuda henne. Samhället kan ingenting göra för att hjälpa honom i hans svåra ställning. Tio år senare gifter han sig måhända — då redan till hälften

ELIN PÅLMAN.

Ärade husmödrar!

De som köpa utaf
Rosenfors hafregryn och Hafre-Sundhetsmjöl
få alltid full valuta för sina penningar. Tillverkas under läkarekontroll och erhålles uti alla välsorterade
speceriaffärer.
Partilager i Stockholm hos Aktiebolaget Wahlund & Grönblad.
Vördsammast **Aktiebolaget Rosenfors Bruk & Nya Valskvarnar, Rosenfors.**

gammal — med en kanske mycket ung flicka, som nu tar honom för hans numera tryggade ställnings skull! Men dessa tio år, som ligga emellan den tidpunkt, då han borde ha gift sig, och den, då han själf ansåg sig kunna det, ha kanske tillintetgjort de möjligheter, han en gång hade att bli en god äkta man — ungarlivvet har gjort honom till en egoist och en krass materialist, som alldeles kommit bort från hvad han nu kallar sin ungdoms utopiska drömmar om idealäkten-skapet.

Och dock borde väl icke idealäkten-skapet behöfva vara en utopi. Tvärtom närma vi oss det hastigare än någon annan tid före vår eller — det borde åtminstone vara så. Ty den jämlikhet och den rättvisare fördelning af rättigheter och skyldigheter mellan könen, efter hvilken vår tid sträfvar, är enligt min tanke den allra första och nödvändigaste betingelsen för en ideal förening mellan man och kvinna. Icke förr än mannen i kvinnan lär sig se sin jämbördiga och andligt likvärdiga kamrat, och kvinnan i mannen något helt annat än den yttersta och mest lättköpta försörjningsinrättning, kan det bli tal om idealäktenskap. Idealäktenskap kan det heller aldrig kallas, då det enbart är erotiska band som binda, medan de andliga intressena kanske ligga vidt skilda åt — det ideala förhållandet mellan man och kvinna fordrar ovillkorligen både det andliga rika utbytet och den starka ömsesidiga känslan mellan de två. Men finnas blott dessa båda betingelser, så kan helt säkert idealäkten-skapet med god vilja å omse håll mycket väl realiseras. Jag menar då god vilja till ömsesidig förståelse af hvarandras olikheter och öfverseende med brister och svagheter. Med detta öfverseende menas då icke det slappa, kritiklösa öfverseende, som många, allt annat än ideala äktenskap just fordra af kvinnan inför speciellt maskulina fel och svagheter — men aldrig i gengäld af mannen. Man och kvinna behöfva både under förlofningsstiden och i äktenskapet hvarandras öfverseende — men till ingenderas nytta blir det om detta öfverseende blir för kritiklöst och lättköpt. Det är långt ifrån alltid det rätta att enbart förlåta utan vidare. Kritik tarivas i hvarje sådan förening, om den skall förbli sund och ömsesidigt uppfostrande — och håller man blott tillräckligt af hvarandra går det mycket väl för sig att använda kritiken — utan att den blir sårande.

Men — det är af mycket stor betydelse att denna kritik är för handen redan under förlofningsstiden och inte kommer först i äkten-skapet. En förlofning, där man har för mycket artighet och för litet uppriktighet för hvarandra, är ingen god skola för äkten-skapet.

Af stor betydelse är helt visst den större ärlighet, som vår tids människor ådagalägga just på det sexuella området. Numera kunna verkligen en fästman och fästmö lugnt och värdigt resonera med hvarandra på naturens allra intimaste område — och göra det också, skulle jag tro, i de flesta fall.

Det är själfklart, att förlofningsstiden måste inrymma också helt andra frågor än de stora känslorna och det betydelsefulla andliga utbytet. Det går ej att så uteslutande »sväfva i det blå», att det rent praktiska totalt skjutes åt sidan.

I ett förbund mellan man och kvinna måste där alltid komma med mycket af enbart materiell natur — och också härvidlag behöfs

Den sjätte november.

ÄN BRINNA stjärnor öfver Sveriges land som fjärran resta, höga segertecken: de stjärnor, hvilkas gyllne brand har lyst i faneveckan.

Än vreda stormen snöig vinge skakar på haf, som plöjts af våra röfvardrakar. Än gömmer folket brus af strid, som svallat, likt ekots tunga sång ur bergets grund. Än klinga klockor, hvilka fordom kallat i ofreds bittert röda morgonstund.

Än gömma vi de dagar, som förflutit, på häfdens sagorika pergament: de höga hjältar, hvilka njutit sitt offers sakrament, stå upp på nytt och tala genom natten i skogens brus och brus af mörka vatten. I örnlik dröm och tigande begrundan hör folket det förgångnas återsvar. Och oberördt af tid, som glider undan, för stort att fattas, står det stora kvar.

Nu minnas vi den offerdöd, som brunnit i sekler öfver Sveriges riksbanér, hur tidens tunga bölja runnit i evighetens urna ner.

Än som en syn af blodig skönhet glimmar vår hjältekonungs fall i sena timmar. Än ringer minnet som en fjärran klocka, än sväfvar öfver sorgens orgelbrus och öfver dimmorna, som tungt sig flocka, heroisk sagas aldrig släckta ljus.

På Lützens slätter nya skördar spira, och nya segrar spira ur hans död. Må vi hans stora minne fira, med tända hjärtans fackelglöd.

Det svenska folket som en trogen skara må hägnande hans hjältearf bevara! Ej förr än tiden satt sitt: *mene tekel!* — på Sveriges riksmur, glömmas skall din strid,

du sagoförste från vårt sagosekel, du hjältekonung från vår hjältetid.

BERTIL MALMBERG.

Årets tolf kapitel.

Vi utlysa i dag den första pristämningen om de tolf kapitel som komma att markera årets månader i 1911 års Idun. Ämnet lyder:

Inför barnens framtid,

ett kapitel om föräldrars plikt att stöda och råda sina barn vid valet af lefnadsbana samt en utredning af frågan om och när skuldsättning för de ungas utbildning kan anses tillbörlig.

Då spörsmålet är synnerligen djupgående och lika mycket rör de äldre som de yngre, hoppas vi att denna liksom våra föregående täflingar kommer att omfattas af våra läsares lifliga intresse. Täflingsskrifterna, som skola vara försedda med påskriften till *Iduns artikel-täfling*, måste vara inlämnade till redaktionen af Idun senast den 30 November 1910.

Red. af Idun.

utbyte af tankar och åsikter och kanhända jämkningar mellan de två.

Klokt handlar helt säkert den fästmö, som inte allt för mycket gör det rent praktiska till en underordnad fråga, och klok är också den fästman, som redan under förlofnings-tiden känner sig för ifråga om hennes praktiska duglighet och insikter. Det måste vara under förlofningsstiden — om det inte skett förr — som hon fyller eventuella luckor i de praktiska kunskaper, som äro nödvändiga för en duglig husmor, och det är också då som det är bäst för honom att fullt göra henne förtrogen med den ekonomiska ställning, som skall bli deras, och kanske också bibringa henne de ekonomiska insikter, han vill finna hos sin hustru.

Det är under förlofningsstiden, som kalkylerna skola göras för det blifvande hemmet — man måste ju, innan af förlofningen blir äktenskap, riktigt ha klart för sig att behöfven inte komma att öfverstiga de ekonomiska resurserna.

Det är för naturligt för att behöfva särskildt påpekas, att i ett äktenskap, som närmar sig idealet, full öppenhet och gemensamhet måste tillämpas i ekonomien som i allt annat. Men bäst är om då dessa principer också redan under förlofningsstiden förverkligas.

Detta kan då ha sin särskilda nytta med sig — ifråga om kapitlet fästmanspresenter.

Det är ju gifvet, att en fästman gärna vill gifva sin fästmö gåfvor — liksom att hon njuter af att mottaga dem. Men — också därvidlag måste klokheten regera.

Det händer mycket ofta, att fästmännen icke ha råd till de presenter de ge — det är heller inte så alldeles ovanligt, att krediten också härvidlag anlitas. Fästmän motar oftast gåfvorna i god tro — hon känner kanske inte så noga sin fästmans affärsställning, eller reflekterar inte öfver den. Men dessa som andra räkningar måste ju till sist betalas, och det är visst inte otroligt, att det längre fram blir nödvändigare och nyttigare ting, som få försakats — för tämligen lyxpresenter under förlofningsstiden. Det kan ligga lycka också i försakelse under vissa förhållanden. Och för en förständig fästmö bör det ge mera glädje att veta, att hennes fästman använder hvartenda öre han kan lägga af till att exempelvis betala studie- eller andra skulder, än att hon får mottaga gåfvor, som äro dyrbarare än hans kassa står ut med. För en förlofvad flicka, som verkligen älskar sin fästman, bör det väl vara större lycka att äktenskapet kan realiserats något år tidigare än att hon blir ägare till några smycken och uppvaktas med drifhusblommor, teaterbiljetter och festmiddagar som fästmö. Alldeles säkert höjer det henne i hans aktning, om hon klokt och finkänsligt afstyr utgifter från hans sida och i stället visar honom på den sparsamhet, som blir grundläggande för det blifvande hemmets lycka.

Det är inte ytlig artighet och uppammande af hvarandras fel och svagheter, som krävas af man och kvinna i den ideala föreningen dem emellan. Men det är full ärlighet och förtroendefull öppenhet — och den artighet i djupare mening, som alstras af den ömsesidiga finkänsliga ömheten!

Begär alltid granit-emaljerad^c
KOCKUMS Kokkärl
OBS! Fabriksmärket.

Giffria och syrefasta.
Prisbilliga.
Fås på begäran öfverallt
i hela världen.

Cerebos Salt

är kryddan på läckra rätter, emedan det själf är så läckert.
Generalagent: Gustaf Clase, Göteborg & Stockholm.

De gamlas dagskommittén. I förgrunden från v. t. h. Kassör F. Ottergren, Fr. O. Zettergren, Fru T. Lindroth, Fr. E. Albion, Fr. R. Bonnier, Fru M. Hedman, Fr. T. Sörensen, Fru A. Luning, Grossh. E. Thulin, Fr. C. Simonsson, Fr. B. Nyberg, Öfverstinnan A. Zettergren och Fr. G. Rydgren; bakom: Dr E. Svedmark, Fr. K. Petrini, Fr. W. de Pomian, Fru M. Lindgren, Fr. A. Holmström, Fr. U. Piper, Fr. M. Ludwig och Fr. A. Ludwig.

November — de gamlas månad.

NOVEMBER, den sista höstmånaden, då dagarnas längd är ringa och deras ljus blekt, då alla löf ha skrumpnat och lifvet sträckt vapen för döden — november skall bli De Gamlas Månad. Det vill säga, det är vi alla, som skola göra den därtill. Äro vi icke med, blir där ingen, och den 8 december blir heller icke i vid och egentlig mening såsom nu afsetts De Gamlas Dag. Föreningarna "Genom eget arbete" och "Ljusglimt", som arbeta sida vid sida för de gamla, ha satt sig i spetsen för arbetet; tack vare dem skall ordet "Glöm ej de gamla" ljuda för våra öron och lysa för våra ögon genom novemberdimman hvart vi gå, men det är vi, som skola anamma ordet i våra hjärtan. Det är bara en sak — ty hjärtan ha vi ju alla — som behöfves därför, och det är *kunskap*. Vi behöfva icke teoretiskt veta blott, men förstå, hvad det är att vara gammal och svälta, veta hur många blott här i Stockholm som äro dömda till det ödet. Vi ha ju reda på så litet, ålderdom och svält äro förtegnade, och det höres allt för sällan klagan ur små mörka gårdsrum och bristfälliga vindskupor. Så sällan att man kanske skulle med de rika och lyckliga tviflande fråga: "finns det verkligen så mycken nöd?" om man icke hade bevis för sina ögon. Det är ett af resultaten af de två ofvannämnda föreningarnas verksamhet, att ryktet om dem gifvit ålderdomen och nöden mod att våga sig fram, att göra sig påmint och bevisa sin existens.

Man behöfver bara gå upp till "Genom eget arbete" en uppköpsdag. Här komma de, en efter en, dessa gamla kvinnor, som med skumma ögon och vissna händer ännu söka arbeta för sitt uppehälle, dessa, som äro så ohjälpligt efter i konkurrensen, den stora arbetshärens allra yttersta. Deras enda hopp är nu att få sälja hvad de med så mycken möda knäpat samman, stundom går det, stundom måste de vända hem, emedan föreningens pengar äro slut, vända hem och lefva i nästan bokstaflig mening endast på hoppet om nästa månads uppköpsdag.

Men dessa kunna dock ännu gå uppe, röra sig, arbeta, sådant det nu blir. Där äro åter

andra, som äro förbi allt detta, som vi anse som lifvets oundgängliga betingelser, men som — ty så underligt är ödet — måste lefva ändå. Om dem kan man läsa i de packor af ansökningshandlingar, som föreningen Ljusglimt fått mottaga i och för sina små pensioner, som t. v. endast äro två! Ansökan består i besvaret af ett frågeformulär, och de korta svaren ge just dessa gripande historier vi alla behöfva för att verkligen lära och förstå.

Efter hvad man vid ett ofullständigt genombläddrande af handlingarna kan uppfatta, ha vi här att göra med en generation af kvinnor, dubbelt olyckligare än någon före eller efter, hvars ungdom inföll under den gamla tiden, då det ansågs obehöfligt att lära kvinnor att sörja för sig själfva, emedan släkten sörjde för dem, men hvars ålderdom står plötsligt isolerad i en ny och oförutsedd tid, som lämnat de gamla kvinnorna ensamma, så ensamma som aldrig förr, obekymrad om de blifvit rustade därför eller ej. De generationer, som snart skola åldras, komma att ha någon ersättning för de bortfallna familjeplikterna i pensioner, lifräntor och de besparingar de kunnat göra af ett arbete som dock blifvit någotsånär betaldt emedan de fått lära det, och den generation, som nu är ung, skall väl se sin ålderdom tryggad genom folkpensionering. Men den generation, som nu är äldst, ha vi behandlat så illa som väl aldrig någon tid före oss sin äldsta generation.

Och dock har den arbetat, fast utan yrkesutbildning och examina.

Här är privatlärarinnan, som varit själf försörjande i *sex*ti år och som nu har intet annat åter än tio kronor på en sparbanksbok. Här är den gamla hushållsfröken, som skött andras hem och trefnad sen sin ungdom, men som nu på gamla dar har intet mer än en bruten hälsa, här är pianolärarinnan, som drabbats af samma öde, sedan hon inte längre kan undervisa, brodösen, som inte längre ser att sy, fröken som i femtio år varit som en mor för generationer af skolpojkar, af hvilka endast ett par af de minst bemedlade minnas sin tacksamhetsskuld. Detta är den tåliga, den tysta, prydliga och bildade nöden, som darrar för fattig-

huset och inte utan skäl, ty den blir särskildt hatad af olyckskamraterna, när den kommer dit.

Det är den nöden, och visserligen icke den ensam, men den framför allt, som nu skall hjälpas på De Gamlas Dag. Insamlingen af medel kommer att fortgå under hela november månad, och kommittén, hvars ordförande är pastor primarius Håhl, har lyckats att finna så många olika former för densamma, att man hoppas kunna nå hela Stockholm. Först har man De gamlas dags-märket att bäras på alla rock-uppslag, så sparbössorna, som finnas, rymliga och inbjudande med tankvärda sentenser, öfver allt där man går och handskas med pengar, så det amerikanska lotteriet, till hvilket vackra gåfvor alltjämt inkomma, så grytorna, som vänta vid alla broar, och slutligen för den, som möjligen undgått allt detta, insamlingslistorna och vykorts-serien. På nöjesprogrammet står en Mårtensfest på Skansen, en musikalisk-dramatisk soaré på Grand hotell den 13 november med hjälp af framstående krafter, en matiné i Berns, som lär bli tyngdpunkten i det hela, och som afslutning en stor kyrkokonsert i Storkyrkan.

Af medel, som allt detta kommer att ge, skall en tredjedel tillfalla "Genom eget arbete" — och hur viktigt det är att skaffa den föreningen en grundfond torde vara klart — en tredjedel går till "Ljusglimt", som dels skall förstärka sin byggnadsfond, dels som man hoppas väsentligt öka antalet pensioner. Den sista tredjedelen utdelas kontant den 8 december till gamla af bägge könen i Stockholm, och med ledning af de många ansökningar om hjälp, som ingått, finnas redan långa listor upprättade på dem, som äro i mest behof af understöd.

Men — vi sluta, som vi började — alla måste vara med!
E. — ER.

Allt väl.

Berättelse af Anna L. Elgström.

(Forts.)

TY HVART hon vände ögonen, hvart hon vände tankarna, så kom hon dock tillbaka till sin försvunne make — såg honom öfverallt nu, kunde icke tänka på någon annan.

Lefde han manne? Var han död? Svält kan kanske, satt han manne i fängelse eller var han sjuk?

Och hennes fridfulla hjärta liksom krympte samman och vändades af smärta under sådana frågor, rördt af en dof och sorgsen beklämning. Det var hennes gamla kärlek, som led — urblekt och sliten, tyst och ödmjuk, men ännu lefvande och stark bröt den sig oupphörligt ut ur hennes hjärta och kom sakta likt en rädd, men enträgen tiggare smygande genom skymningen, som susade af minnen.

Ännu en gång, gång på gång, behärskade den henne på det gamla sättet — men nej — icke på det gamla, ty hon tog mot den med vemodfullt sinne — kvald af ett gränslöst medlidande, då hon tänkte på hur stolt och glad den fordom varit här på samma ort och hur lifvet sedan förnedrat den till något som hon skämdes för — till hvars ursäkt hon rest den vackra, men lögnaktiga bild hennes son lärt sig vörda.

— Arme, arme Krister! Min egen arme man... tänkte hon i stillsam smärta. — Stackars vi, bägge två! Så underligt som allting gått — så underligt som det slutat — så att hon bara fått ha denna outhärdliga ömkan kvar för sin forna stolthet och glädje. Ju mer hon tänkte på det, ju mera pinades hon, som blott de

Hvarje husmoder bör prenumerera på **Barngarderoben** Prls för helt år 3 kr.: halft år kr. 1:60. Lösnummer 30 öre.

Hvarje sömmerska likaså. **12 häften årligen.**

PERLSALT.

Hälsosammaste och näringsrikaste bordsalt. A.-B. FUKTFRITT BORDSALT, Suedbyberg.

ädla kunna pinas af det medlidande de måste hysa för det fordom höga och nu eländiga, tills hon nästan jämrade sig i den fridfulla skymningen.

— Nej, det var för svårt, tänkte hon plågad, alltför svårt. Hon ville inte tänka på det mera, icke förolämpa dess elände ännu mer. Det var ett sköfladt rum, tänkte hon bittert, men sedan mildt: Dock ett heligt rum!

Och hon spratt till af lättnad, då hon hastigt hörde vagnshjul knastra i sanden utanför sina fönster. Hon ringde genast på ljus och skyndade ut i matsalen för att se till att allt var i ordning till de anländande.

Det var redan fullt upplyst — från de sorgsna minnenas mörker kom hon rakt ut i en stämning af ljus hvardaglighet och glädlig ro med den varma luften fylld af doft från rosorna på kaffebordets hvita duk, som glänste i lampskenet, och kaffelukt genom köksdörren, hvilken jungfrun glömt stänga, då hon rusade ut för att öppna porten för de anländande.

Hon kom helt förvirrad igen. Det var inte unge herrn och häradsdomarn — det var en alldeles främmande herre!

— En alldeles främmande?

— Ja, han står ute i förstugan, han ville tala med frun.

— Åh, men så be honom då stiga in, sade fru Kristerson hastigt.

Strax därpå hörde hon också steg och en lågmäld röst, som, snubblande på orden, förläget och hastigt talade till flickan.

Och hon tog ett halft medvetlost steg framåt. Ty hon kände genast igen den — kände genast igen den magra, härjade, vanvårdade figuren, som med hatten i hand steg fram under lampan och stod där och vajade fram och tillbaka — litet drucken, men mera förlägen ändå — det syntes nog.

— Du... började han med rösten tjock af ansträngning, men tystnade lika plötsligt. — Ni... började han igen, men kom ingen hvart nu heller, utan stod där och svalde och svalde — som en tiggare, en förlägen bettlare, som försöker skrufva upp sig till fräckhet, men inte lyckas.

Hans hustru stod bara och såg på honom — med stela ögon och munnen öppen som till ett skrik, hvilket aldrig kom — men utan en rörelse, utan en redig tanke — ja, hon uppfattade liksom ännu icke verkligheten af det hon såg — hennes förstånd stod stilla, förlamad af en döfvande smärta eller glädje — hvilket visste hon icke ens — bara att den stelnade henne intill mörken på samma sätt som i en sällsam dröm om natten.

Så talade hon — nästan utan att veta hvad. — Du är då inte död... Nej, men att du ännu lever...

— Som ni... som du ser! svarade figuren under lampan med ett försök till skratt.

Tystnad.

Han bröt den.

— Men vore det inte bäst att jag fick komma in? *Får jag komma in?*

Hennes ögon fylldes plötsligt af heta tårar. De gjorde godt, de löste den stela bedöfningsen i en svidande ömkan, som gjorde allt verkligt igen.

Det var då sannt... han lefde! Hvad skulle nu ske? Hvad var det han sagt? tänkte hon flämtande. — Jo, visst, det var rätt, någon kunde komma och ingen fick se honom — sådan han såg ut — O, hennes man! Hennes stackars man!

Men sedan, då han gjorde min af att gå förbi henne ut i matsalen — Nej, inte dit! Dit ville hon icke, kunde icke gå — inte in

i de gamla rummen, där allt skulle fåt röst och ropat och gråtit — ack nej, nej!

Och hon flydde nästan ut i trädgården.

Men han var efter — då hon föll ner på en bänk i en dunkel berså, förmörkade hans lutande gestalt solnedgångens sista flämtande rodnad i dörröppningen. I kvällens andlösa stillhet, där detta röda ensamt skalf och flammade, hörde hon med sällsam tydlighet hans andhämtning och pinades af dess ansträngda hastighet — det enda, som tydde på att han var upprörd. Men han sade ingenting, satte sig bara på en bänk och dinglade nervöst med sin slitna hatt.

Där sutto de och sågo på hvarandra öfver svalget af så många år.

Men hon blott en sekund.

Ty, kände hon, gråtande i sitt innersta, det var nästan omöjligt att se på honom så att han såg det — det var att förolämpa honom ändå mera — arme — arme! Så tyst, så uppsliten och förbrukad af lifvet att intet af det forna var kvar — så spöklikt ohyggligt ödmjuk som om det var en helt naturlig sak att han — den stolte Krister Kristerson — skulle vara det — utan alla patetiska gester, af enkel praktisk nödvändighet, emedan han varit tvungen att bli det och förbli det.

Men hon visste icke hvart hon skulle vända ögonen för att slippa se det.

Han satt och såg på henne i stället, nu, sedan den första plågan af mötet var öfver, synbarligen utan all sorg och vemod, utan all grämelse af minnen, blott ängsligt angelägen att få uträtta sitt ärende, få pengar till mat och dryck, antagligen mest dryck, om han så skulle behöfva förödmjuka sig aldrig så för att få det.

Dock hon kände hastigt att förödmjukelsen på det hela taget numera icke fanns till för honom. Var det dock möjligt, fanns det sådana djup?

Ack ja! Ack ja! Hans vägar hade ju alltid pekat ditåt — hans viljesvagheter och likgiltighet varit den yrsel, som kommit honom att kasta sig i afgrunden som i en tillflyktsort för att slippa svindla mer! Hennes kvädda gråt brast loss — Nu låg han där! Hon slog händerna för ansiktet och — snyftande hest och tungt som den hvilken icke är van att gråta — grät hon öfver allt i denna stund — öfver honom — öfver sig själf — öfver hela lifvet — det som kunde varit — varit ljuft och godt — men istället blifvit detta — detta! Och öfver att hon, som ännu älskade honom — sådan han var — ja, just därför — som ömkade honom till blods, dem båda till blods, dock till hvarje pris måste försöka bli honom kvitt — jaga bort honom — vara rädd för honom.

Ja, rädd, ty, trots allt, tänkte hon blixtnsnabbt, så var han ju ännu inför lagen hennes herre och husbonde — allt hennes var hans — gården också — O Gud! Den också! Hennes klenod, släktens hjärta, sonens arf! Den som låg därborta under lindarna, brukrupen, dunkel och liksom kvällstrött; deras döfvande milda doft — äfven detta vänliga väsen skulle han kunna förstöra som han ju gjort en gång förr — förstöra hennes sons arf. — Nej, nej det *fick* inte ske — det var för bittert — alltför bittert.

Och hon bröt ut.

— Det hade varit bättre om du aldrig kommit! Hvarför kom du igen?

Han teg en stund, men svarade sedan i lågmäld och beskedlig ton: — Jag har legat på lasarett ett halfår nu sist — alla pengar slut — och eftersom du var i närheten, tänkte jag

du kanske kunde ge mig litet pengar, tills jag kunde förtjäna själf.

— Arbetar du? flög det förvånadt ur henne. Han teg.

— Det gamla vanliga? frågade hon bäfvande. Han drog en pinad suck.

— Ja, det gamla vanliga, svarade han och talade för första gången som till en jämlike. Och för resten mer än så. För ser du, nu för tiden bryr jag mig inte om hvad jag gör, därför att jag inte för två styfver bryr mig om hvad som händer mig. Lifvet har gjort sitt värsta — det kan inte göra mig något numera, som jag bryr mig vidare om. Och det ger mig, som du nog kan förstå, en viss öfvervikt. Ja, slöt han och hans ögon lyste stilla — jag är rent af mäktig nu!

— Han är vansinnig! för det genom hennes hufvud.

Men som han anat det, log han lugnt.

— Nej, sade han stillsamt — det är jag inte — jag är bara alldeles fri nu, därför att jag inte längre är rädd för något. Och därför kan jag göra hvad som helst och låta bli hvad som helst också. Jag skulle t. ex. kunna döda hvem som helst, lika gärna som jag skulle kunna låta bli, sade han fridsamt!

Hon reste sig upp.

— Är det en hotelse?

Han hade också rest sig men i dunklet såg hon blott hans ansikte som en hvit fläck — dock hörde hon på hans röst, att han började bli upprörd, då han svarade. — Nej, du är ett undantag — dig har jag alltid tyckt om, äfven då jag varit elakast mot dig — alltid! sade han enkelt.

— Och jag har älskat dig, svarade hans hustru.

Hon kunde inte hjälpa det — allt det rika, barmhärtiga, soliga och stora inom henne hade rest sig vid hans ord och likt en mäktig flod af kärlek utan räddhåga för något ryckt henne med sig.

(Forts.)

Redovisning för insamlingen till minnesvården å Sollefteå kyrkogård öfver författarinnan, fru Laura Fitinghoff.

GENERALSKAN Abelin kr. 5:—; S. och T. Berggren 10:—; Inga Berg v. Linde 15:—; Ida Blomstedt 10:—; fröknarna Falck, E. Kjellerstedt och fru A. Åkerblom 20:—; Hugo Geber 25:—; Emma Heilborn 10:—; fru Heineman 20:—; E. Herin 9:75; Augusta och Maria Herlenius 3:—; Hulda Huitfeldt 4:—; Lars Höckerberg 15:—; tidningen Idun 25:—; Henrik Koppel 25:—; Gerda och Anna Kruse 10:—; John Kruse 75:—; L. E. Kruse 20:—; Carl Robert Lamm 30:—; Carl Laurin s:r 10:—; Melcher Lindholm 20:—; Hanna Lundholm 5:—; Valborg Nobel 10:—; Anna Mnthe-Nordstedt 3:—; A. Norström 10:—; revisor O. Olsson 25:—; Hanna Palme 25:—; Agnes Pihlgren 10:—; Anna Retzius f. Hierta 20:—; Maria Rieck-Müller 5:—; Anna Roos 10:—; Georg v. Rosen 20:—; friherinnan Rudbeck 5:—; E. af S. 10:—; Emmy Samson 10:—; W. Silfversparre 15:—; genom Sollefteåbladet; Ett strå 2:—; L-r 2:—; J. E. 2:—; L. N. 2:—; J-n 2:—; G. 1:—; H. F. 2:—; G:s 1:—; O. Ohn, 1:—; Hill 1:—; A. C-n 2:—; T. E. 2:—; C. Å. 5:—; familjen Stedt 15:—; Knut Sundberg 30:—; från systrar och systerbarn genom prostinnan Anna Langborg 40:—; Chr. Tenow 20:—; Anna Troilius 10:—; Carin Ulin 10:—; härads-höfding, fru och fröken Uppström 15:—; O. Wiklander 5:—; Ernst Wiklander 5:—; Ernst Wikner 5:—; Hugo Wikner 15:—; Karl Wählin 10:—; X X. 10:—; Summa med räntor, kr. 842.

Häraf användt till stenen jämte medaljong, enligt räkning från C. A. Kullgrens änka i Uddevalla: kr. 742:—, till uppsättning, enligt räkning från A. Lilja, Sollefteå: kr. 100:—.

Djursholm den 15 oktober 1910.

JOHN KRUSE.

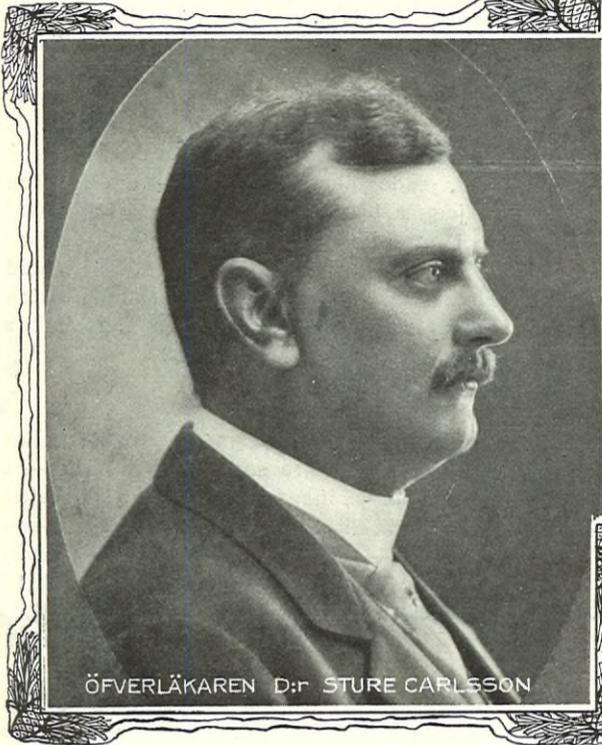
Innan 7 kr. betalas för ett snörlif, bör ifrån Franska snörlifssömmeriet i Stockholm, 1 Norrmalmstorg, 1 tr., dess illustrerade priskurant rekvideras.

alla sorter.
Salamander Enhetspris 15,—
Dam- & Herr-Skodon Lyxutföring 18,—

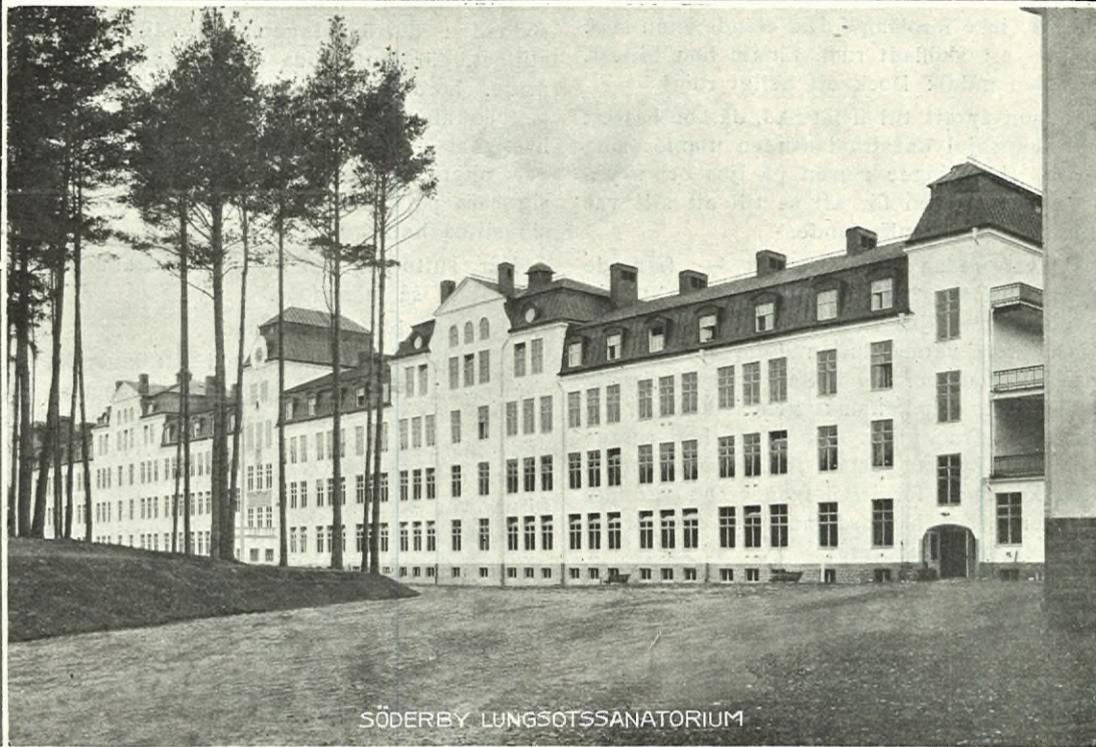

Dårt nyaste lungots-sanatorium.

Stockholms
Stads Sjuk-
hus vid Söder-
by.

ÖFVERLÄKAREN DR. STURE CARLSSON

SÖDERBY LUNGOTS-SANATORIUM

några bilder med text därifrån torde intressera våra läsare.

Initiativet till den omfattande anläggningen togs för några år sedan af dr Buhre, på hvars förslag stadsfullmäktige uppdrogo åt hälsovårdsnämnden att uppgöra en plan till ett i hufvudstadens närhet beläget lungots-sanatorium. Till anläggningen anslogos öfver 2 miljoner kronor, men så lämnar också sjukhuset plats för öfver 500 patienter och är hvad inredning och ordningar beträffar mönstergillt.

Hufvudbyggnaden, som gör ett imponerande intryck genom sin ofantliga längd, består af tre våningar, hvilka innehålla sjukrum för öfver 400 patienter. För öfrigt upptages huset af köllare, bad- och förrådsrum, bostad för personalen, samlingsal o. s. v. Något bakom denna byggnad ligger en mindre afsedd för mera ömtåliga patienter. Detta hus och det stora sanatoriet förbindas med hvarandra genom långa underjordiska gångar, på hvilkas sidor löpa varmrör, vatten och afloppsledningar m. m. Till själfva sanatoriet höra vidare två sommarpavil-

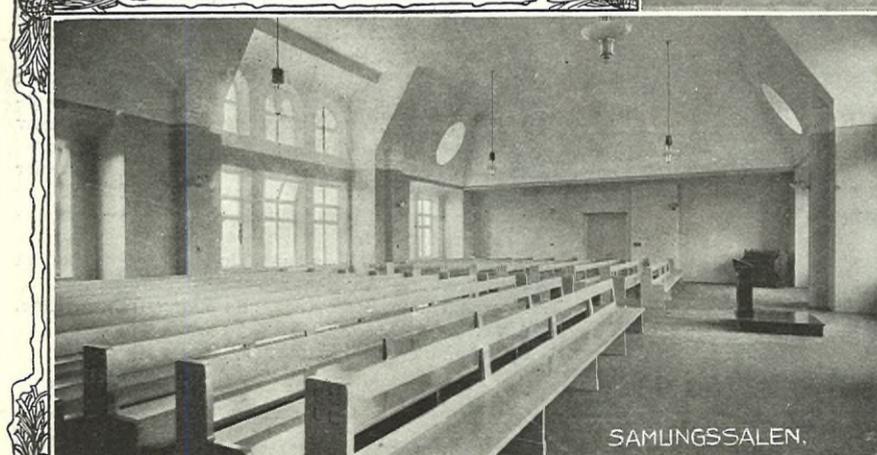
SVERIGE har hvarken krig eller pest, som ödelägga befolkningen, men det har emigrationen och lungsoten — två grymma faktorer, hvilka årligen beskatta landet på mycket af dess bästa människomaterial. Mot emigrationen kan föga göras, ehuru det ännu finns naiva människor, som inbilla sig att den dag skall komma, då den svenska arbetarbefolkningen i dess helhet vill stanna hemma och verka i det egna landet. För att nå ett sådant mål fordras alldeles säkert en helt annan krigföring mot emigrationsfebern än hvad det byråkratiska och partisplittrade Sverige kan åvägbringa. Kampen mot lungsoten sker däremot mera effektivt och med en offerlust från det allmännas sida, som är värd all aktning.

Det senaste exemplet härpå är Stockholms stads nya lungots-sanatorium vid Söderby och sjön Uttran, mellan Tumba och Rönninge i Södermanland. Det ståtliga komplexet, f. n. det största sjukhus för lunglidande i Europa, har i dagarna öppnats för sitt ändamål, hvarför

SYSSLOMANNAEXPEDITIONEN.

UNDERLÄKAREN
MED. LIC. E. LINDHAGEN.

SAMLINGSSALEN.

EN KORRIDOR.

Foto för Idun af hoffotograf A. Blomberg.

Det största af sitt slag i Europa.

Öff nytt
bålverk mot
Tuberkulo-
ser.

SJUKSKÖTERSKORNAS MATSAL.

SKÖTERSKORNAS SAMLINGSRUM.

jonger och två ligghallar. Sommarpaviljongerna komma dock att inredas så, att äfven under vintern patienter kunna vistas där. Med läkarebostäder, administrationsbyggnad, ekonomihus o. s. v. omfattar anläggningen ej mindre än 15 olika byggnader.

Synnerligen ståtligt är köket med sina stora förnicklade kittlar, i hvilka all mat kokas med ånga, den väldiga järnspisen, kylrum, sköljrum m. m. Det är ett verkligt nöje att aflägga ett besök i köksafdelningen och se personalen, raska unga flickor i full sysselsättning med de

kulinariska anordningarna och omgifna af alla köksteknikens modernaste hjälpmedel, som skulle inge hemmens husmödrar en känsla af afund. När sanatoriet kommit i full verksamhet, skall där dagligen lagas mat för nära 700 personer. Våra största hufvudstadsrestauranger bespisa knappast flere minnar. Som öfverläkare fungerar dr Sture Carlsson, som känt en af vårt lands auktoriteter på tuberkulosens område, och till biträdande läkare har antagits med. lic. E. Lindhagen

samt till underläkare med lic. Signe Salén. Ytterligare två underläkare skola anställas.

Arkitekt för det hela har varit arkitekten G. Wickman. Sjukhuset, uteslutande afsedt för patienter från Stockholms stad, har ett vackert och friskt läge på en kuperad rullstensås, bevoxen med härlig tallskog och för öfrigt utrustad med sörmlandsnaturens hela täckhet.

Den arkitektoniska utsmyckningen har naturligtvis vid en anläggning som denna fått hållas så enkel som möjligt. Men detta har ej uteslutit en tilltalande låt oss säga sjukhusstil, som verkar behaglig genom de hvita, lätt markerade fasadytorna, mot hvilka fönsterraderna bryta sig med en för ögat upplifvande verkan. Särskildt på sommaren, då de stora gårdsplanerna prunka i saftig grönska och lysa af färgrika blommor mot byggnadernas hvita och barrskogens allvarsgröna bakgrunder torde sanatoriet komma att förete en den vackraste anblick, som skall vederkvicka de sjuka.

EN ALLMÄN SAL FÖR VUXNA.

EN BARNSAL.

HÄLFENSKILDT RUM.

KÖKET.

Kvinnor och Kläder.

I DEN BOK, hvarur vi i dag ha nöjet meddela några sidor rörande 1830-talet, har en varsam och kunnig hand lyft på den förlåt, som skiljer oss från det förra århundradets kvinna. Hur kvinnoödmåren växlat och kvinnodrogerna, hur smaken och modet följt dessa skiftningar, hur de hem sett ut, som hyst all denna bräckliga och skiftande föfänglighet som är kvinnoödmåren, och hur de män, som beundrat den, hur dagarna gingo i det långa och brokiga århundradets mera enformiga och enfärgade kvinnovärld — om allt detta vet bokens författarinna

SE PÅ DEN tidstypiska unga akvarellmålade damen i vignetten här invid! Som alla unga personer med aktning för sig själfva den tiden är hon dilettant i målning, och vi skulle mycket misstaga oss, om hon icke därtill förstår att ganska snällt spela clavesin, eller till och med fortepiano, om hennes pappa är tillräckligt förmögen och rask i besluten för att skaffa sina damer denna moderna lyx, därtill sjunger hon säkerligen både visor och fragment ur de flesta operor, och när hon tröttnat på allt detta, broderar hon efter naturen på en i ram spänd duk ett porträtt af sina vackra tulpaner.

Det lilla smala och fina af hårbubblorna tyngda hufvudet synes ännu mindre mellan de enorma kragarna af tunt vitt tyg (hvilka i Sverige till en början fått ärfva det ärmlösa empiröfverlivets namn spencers) och ärmarnas ofantliga puffar. Axlarnas starka slutning gäfvö ett languisante och preciöst intryck, och det ganska starkt åtsnörda lifvet, vanligen helt enkelt sydt och skyldt af spencern, gjorde sitt bästa för att verka liljestängel ofvanför den kvinnligt vida och veckrika, alltid korta kjolen.

Under trettioalet och ett långt stycke in på fyrtioalet voro kjolarna praktiskt taget ogarnerade. Den kolossala vidden och den stora rikedom på veck tillät icke några främmande dekorativa moment, under tjugutalet hade man både haft bårder och volanger, nu nöjde man sig med att angifva dessas plats med ett slätt band, en infälld smal rulle eller möjligen på mycket fina kläder en spets.

Efter 1830 placerades alltid denna mycket diskreta garnering halfvägs oppe på kjolen, om den öfver hufvud taget finnes. Förut hade garnityret i de flesta fall hållit sig till kjolens nedre tredjedel, och man kan således endast med hjälp af detta kännemärke datera en i öfrigt svärdefinierbar klädning från öfvergångstiden.

Understundom kunde hela det nedre partiet vara af afstickande tyg, som en sorts bård, vintertid till och med af pälsverk. 1833 börjar man använda sig af praktfullare och stelare tyger, ett visst tycke af Louis 15 kommer in i modet, tjocka brokader, brokiga atlas och glänsande damaster, sällan enfärgade men oftast rutiga, skiftande, blommiga eller moarerade, voro de fina materialen.

Eleganta klädningar voro mycket urringade, hufvudsakligen öfver axlarna. Hvardagsdräkten var också låghalsad, några lifvet vidsittande höga kragar förekommo icke. Bars en hög krage, så satt den på en lös så kallad mantilj; de ofvan omtalade spencers, hvilkas korrekta namn egentligen är canezous, och hvilka ofta voro af ett utsökt delikat arbete, lämnade alltid halsen fri. Ofta voro de sydda med ett lifbälte, från hvilket långa broderade ändar hängde nedåt kjolen.

Hattarna, alla i full kråkform, voro klädda med band i alla möjliga väfnader och mönster och med flerfärgade blommor och plymer. Variationerna ligga hufvudsakligen i brättet, ibland omslöt detta ansiktet som en på längden utdragen gloria, i bland återigen som en öfver

DEVERIA, KLOCKAN 10. (UR "JOURNÉE DE LA PARISIENNE.")

pannan tillplattad sådan. Först 1835 ser man de allra första tillstymlerna till bavolets, det vill säga nackkrås eller som det också af somliga kallades nackskägg.

Till innebruk använde man ofantliga turbanner, en synnerligen praktfull sådan bäres af fru Nordenskiöld, moder till nordostpassagens frejdade upptäckare, och i komponerandet af dessa firade modisterna sina bästa triumfer.

1834 blef håret fullkomligt åtsnipadt, och dess konstfulla bubblor nådde sin högsta höjd. Om pannan har man en feronière, en smal kedja af metall, silke eller hår, med ett litet smycke midt i pannan. Smycken sparade man öfver hufvud taget icke på, man använde alltid örhängen, stundom ganska dyrbara, samt broscher, ringar och armband, och stora spännen i skärpet. Dessutom prydde man sig med tunga och praktfulla kedjor med vidhängande medaljonger. Allt detta var hufvudsakligen af guld, som man redan förstod sig på att pressa till de olika ändamålen, så att det icke alltid var så massivt som det såg ut.

Ytterplaggen voro antingen stora kragar, eller också så kallade polska pelisser, stora kappor med färbogsärmar, som oftast voro försedda med ett stort hål på ärmens innersöm, så att man kunde föra ut ärmen genom det och låta ärmen hänga fritt bakom. Enligt Claes Lundin buros liknande plagg också af herrarna, de kallades tulubber och voro vanligen fodrade med svart kalmuck. Damerna utvecklade större lyx i valet af pälsorter, deras vinterkappor voro vanligen försedda med bräm rundt om, men för öfrigt nöjde man sig med att hopfoga de fina skinnen enkelt och flärdlöst, utan en aning om alla de mosaikartade raffinement, som mot slutet af århundradet skulle utgöra den allra elegantaste pälsverkslyxen och pricken öfver i'et. Det är märkligt att se hur enkelt och nästan rätt de många boorna och paletinerna äro åstadkomna, för modernt bortskämda ögon ter sig trettioalets pälsverk bra ledsamt.

Som rimligt och logiskt kan vara kulminerade trettioalet som smakepok omkring midten af decenniet. Man lefde icke längre i empiriens frostigt afmätta och kala rum, den stil, som brukar kallas Louis Philippe, hade undanträngt de smäckra empiriformerna, och det romantiska svärmeriet för allt som var historiskt hade dessutom i såväl möbler som rumsdekoration återinfört den gotiska stilen, den så kallade

Ur "En krönika om aderton-hundratalet" af Else Kleen.

att berätta oss. Att hon skall vara skickad att ge oss modets intimaste historia, därom torde ingen tvifla, som vet att hon är identisk med Gwen, vår värderade medarbetare och våra läsares kompetenta rådgifverska. Med hennes varma och förstående samhörighetskänsla med sitt kön och fasta tro på de dagar, då kvinnorna skola bli och nå hvad de nu blott hoppas, får man därtill göra bekantskap i boken. I ett elegant och vackert omslag och rikt försedd med belysande illustrationer, som sluta sig nära till texten, blir boken som utkommer i dagarna lika vacker att se på som intressant att läsa.

trettioalets gotiken. Denna kan för Sveriges vidkommande spåras så tidigt som 1828, men ansågs då som sensationell nyhet, med tidens säfligare vanor nådde den först sin fulla utbredning ett tiotal år efteråt.

Trettioalets gotiken är en anhopning af rent arkitektoniska dekorativa moment på möblerna, där de egentligen icke alls ha något att göra, och allra minst hade de något att skaffa med det konstruktiva i möblen. De hörde egentligen hemma i kyrkoarkitekturen, och därifrån voro de också stulna, man ville nödvändigt göra gotik, och det var ju icke allom gifvet att få rita kyrkor! I Stockholm ha vi kaserne på Skeppsholmen som ett minne af denna vurm, och utanför Kristiania byggde konungafamiljen åt sig gotikslottet Oscarshall. I England tillämpades stilen, som kallades Victoria-gotik, bland annat på parlamentsbyggnaden, och på flera andra vackra monument. Hos oss skulle det dröja mycket länge innan man slutade med att svärma för gotiken, därom vittnar bland annat monumentet i Hagaparken öfver Gustaf, sångarprinsen, omkring hvilken folkfantasierna spunnit så många poetiska legender.

Bland alla dessa ekkraabor, marmorbord och praktiga Louis Philippemöbler i mörk mahogni lefde ett alldeles förfärligt poetiskt och idérikt kvinnosläkte, som svärmade för Byron, Heine och Stagnelius, och på Riddarhuskonserterna åhörde Mozart, Händel och Haydns verk, men på operan grät öfver Meyerbeer och Mehuls melodiska arior.

Tidens mod föreskref en ytterligt smal och smärt öfver kropp, och tidens smak fordrade dessutom att damen i sin helhet skulle se ut som vore hon hvar stund färdig att upplösas och svinna hän af sentimentalitet och kvinnlig svaghet. Damerna snörde sig så, att de under första delen af dagen tvingades att bära en särskildt för ändamålet tillkommen lös halfkappa, första ursprunget till de sedermera under krinolintiden populära casaweckerna. Denna skydde deras ännu icke insnörda figurer, en hel dags åtsnörning stod ingen frivilligt ut med.

Idealet var icke endast den sjukligt öfverdrifna magerheten inne i dräktens alla veck och fiskben, själfva färgen och minen skulle bära samma omissskänligt bortdöende prägel, om vederbörande skulle vara riktigt up to date och värd den poesiens blåa blomma, som hvarje ung man den tiden önskade att tilldela sin älskade.

Man drack ättika för att bli blek och mager, och en sund aptit ansågs ur ren mondän synpunkt som något mycket simpelt och genant. På en herrgård hade en af de där vistande ogifta niecerna som sitt enda uppdrag och sin hufvudsakliga raison d'être att vid bordet äta så länge någon af gästerna åto, den eteriska värdinnan kunde icke fullgöra denna del af sina värdinneplikter. En besviken moder, som hälsade sin blomstrand och rödkindade dotter, hvilken för kläna lungor vistats på landet ett halfår, med ett förfäradt: "Men gud, hvad du ser frisk ut, det måste vi se att få af dig!" var säker-

GLÖM!

nu icke att i tid förse Eder med ett ex. af
IDUNS MODELLKATALOG N: 4
för höstsäsongen.

Flera hundra
vackra modeller!
ärgtrycksomslag!
Pris: 60 öre.

Ebon på 50-årsdagen.

OM MAN bläddrar i Iduns äldsta årgångar fram till den senaste, skall man bland alla växlande signaturer, bland dem som nu försvunnit och dem som på sista tiden dykt upp, finna en, som varit obrottsligt trogen genom kvartseklet och det är signaturen "Ebon". Alla gamla Idunvänner känna den från biografier, kåserier och uppsatser af skilda slag, många unga torde känna henne också och kanske mest från svarafdelningen där Ebon varit redaktionen ett troget stöd. Så mycket har

Ebon också helt oafsiktligt berättat om sig själf i sina nästan alltid personligt hållna små svar från vännen som råder en vän, att man vet, hurusom Ebon är en fru i Skåne, lyckligt gift och lyckligt allt annat dessutom med exemplariska barn, en snäll jungfru, krukväxter, som alltid trifvas, efterrätter, som alltid lyckas, och vänner, som alltid äro vänliga. Eller hur, fru Ebon, är det inte så?

Och till och med den stora hemligheten torde ha sipprat ut, att Ebons rätta namn är fru Ebba Larsson, gift med pianofabrikanten P. Larsson i Lund. Fru Larsson, som är en sådan flitig skribent och visst icke bara i Idun, sköter trots det arbete hon lägger ner på sitt skriftställer och på de urklippssamlingar, som göra henne till ett orakel, samtidigt som duglig husmor sitt hem, där hon själf lägger hand vid sysslorna, om så behöfs. Nu fyller fru Ebon 50 år den 11 november. Alltjämt lika leende ljus i sinnet, hoppfull, glad åt det goda och vackra, alltjämt lika energisk, lika tjänstaktig och impulsiv, hör hon till dem, som äro såsom barn och därför ha stora och säkra arfvedelar att vänta.

Spalten om böckerna.

MATHILDA MALLING har för året lämnat de olika medlemmarna af familjen Skytte, Ninns bröllopsresa och allt det andra hvardags-herrskapet till ringa saknad för vännerna af hennes historiska diktning och gifvit oss en väl gjord tidsbild från det senaste svensk-danska kriget.

Systrarna på Ribershus har ett inledningskapitel af utmärkt verkan. I den långa, mörka novembernatten ser man från de öfversta fönstren på Ribershus vårdkasarna brinna längs kusten af Öresund, ljusen i Helsingborgs stad och de skimrande och rörliga lanternorna ute på de stora skeppen och hör då och då skott ljuda.

Gamle herr Esge Månesköld och hela hans familj vaka uppe i den stora riddarsalen. Men fru Pernille vill ingenting se. Hon sitter bara på pallen vid skorstenen och jämrar sig öfver det förfärliga krigseländet. Gamle herr Esge däremot kan inte, när det dagas, ta bort ögonen från den stora kikaren, genom hvilken han tydligt ser hela den danska flottan drifva med strömmen — och de unga, fagra systrarna på Ribershus inta de ställningar, som bäst afspjela deras olika själstillstånd och som passa dem hvar en förträffligt, som det ägnar och anstår unga adeliga damer i början af sjuttonhundratalet, uppfostrade och klädda efter den tidens bästa smak.

Den fagreste och underbaraste af dem alla är fru Helle, som redan genomlejt ett olyckligt äktenskap, och om hennes och de andra systrarnas vidare kärleksöden allt under krigstidens osäkerhet handlar den delen af historien, som icke är historia.

Kanske är dess bästa episod fru Helles ridt genom vinter och obygd till det svenska lägret i den småländska gränstrakten, där hon en eftermiddag med rodnande midvinterhimmel från den skogsbacke, där hon sitter till häst, får se dalen under sig fyllas af myllrande krigsfolk i röda rockar, och så ur skogsbrynet en trupp ryttare i full karriär med dragna sablar

— svenskarna. På den färden afgörs Helle Måneskölds öde ännu en gång. Fru Malling skildrar hennes känslöskiftningar med en otvetydig psykologisk rutin, men utan den fördjupning man skulle önska för att känna sig verkligen förtrolig med en af antydningar att döma så komplicerad natur som fru Helles.

Hvad de andra systrarnas själar beträffar, öfverlämnas man ännu mera åt gissningarna, om det nu verkligen är något att gissa, utom det ganska allmänna, som kommer till uttryck genom ord, åthäfvor och handlingar i några intresserande, men icke oerhörda situationer, som förmodligen af manliga läsare anses tillfredsställande som flickpsykologi.

Hvad bokens hjältar beträffar, finns det bara en, en demonisk, fru Helles första äkta man, som kan göra anspråk på något större intresse. De öfriga äro nästan utan undantag begåfvade med en robust, vederhäftig och godmodig manlighet, som i de flesta fall utgör medlet att vinna den utvaldas bevägenhet.

Tidsfärgen och äktheten i tonen äro öfverallt berömvärda. Därför borgar ju äfven fru Mallings föregående förträffliga miljöskildringar.

Hugo Öberg har i sin nya Stockholmsnovell *Storstrejke* gjort en öfvertygande och duktig skildring af en arbetsjaktad, modern medelklassare, nära att duka under för sina olikartade uppgifter som familjefar, arbetare, arbetsgifvare och växelomsättare.

Boken bjuder för öfrigt på några äktenskapliga och erotiska konflikter af icke okänt slag och ur stånd att framkalla en söndersargande medkänsla.

Kvinnosidan representeras af en missnöjd fru, en till det lofligas yttersta gräns älskad fröken och en flinande godmodig faster, som uttrycka sig så, att man mer än anar deras ursprung på tämligen långt afstånd från samhällets höjder.

Bakom det hela skymtar storstrejken, inte bara fruns från sina plikter utan den verkliga, och vi få i ett samtal i frågan den uppfattningen, att författaren inte gillar det klemiga omdömet "det är synd om de stackars fattiga arbetarne", därför att det i själfva verket är ännu mer synd om de fattiga tjänstemännen och de öfveranstängda affärsmännen. Åja, bevars, det lär ju vara synd om alla människor, och hvem vet huruvida inte allra mest om miljonären, men det kan nog aldrig öfvertyga arbetaren om att inte en lämplig delning af miljonerna vore en lycka för honom.

Kärlekens förgårdar af Anna Wahlenberg är en älskvärd och försynt berättad historia om några människor, af hvilka de flesta äro goda och därför inte få gå opröfvade genom denna onda värld. Man börjar boken och läser den en stund framåt utan någon synnerlig entusiasm. Tekniken öfrefaller att vara af en art, som den nyaste författaregenerationen öfvervunnit, men det dröjer inte alltför länge, innan man bakom den skenbara medelmåttigheten nås af ett innerligt tonfall, som väcker förhoppningar, och de bli inte besvikna. Författarinnan finner sanna och äkta uttryck för längtan och främlingskänslan hos den lille gossen, som växer upp i ett hem, där han får allt utom den rätta moderskärleken, och för den vuxnes fortsatta sökande och famlande efter den känsla, som en gång, när pröfvotiden är förbi, skall föra honom längre än till "Kärlekens förgårdar".

Den kvinnlighet, som så länge varit ur modet, att den nästan börjar verka med nyhetens behag, den enbart ljufva, goda och uppoffrande, har i boken en verkligt sympatisk representant i den icke längre så afgjordt unga Ester. Det öfrefaller mig som vore själfva namnet suggererande i den rätta riktningen. Det är Ester, som blir hjältens, den unge Stefan Hjalms

ligen icke ensamstående, den unga Fredrika Bremer fick aldrig äta sig mätt, för att icke yttermera skada sitt redan förut ganska anspråkslösa yttre.

Kvinnans mest tilltalande attityd synes efter allt att döma ha varit de ständigt återkommande dånningarna, och inte för ingenting var tidens älsklingsfärg "jaune vapeur".

Att all denna svaghet i och för sig skulle vara ägnad att göra dåtidens kvinna starkt affektbetonad, förstår man lätt. Och viljan fanns i detta afseende fullt lika mycket som förmågan. En dåtida kåsös skrifer: "Kvinnorna ha bortlagt sina panierer för att kunna kasta sig till sina otrogna älskares fötter, de ha afristat pudret för att kunna slita sitt hår i anfall af förtviflan" . . . och hon fortsätter att klaga: "kvinnorna snöra sig så att de äro nära att kvävas . . . kjolarna kunna ej få sin erforderliga vidd utan främmande stöd, lifven gå så långt nedom axlarna att man vid den minsta rörelse står naken . . . männens byxor äro så trånaga, att de ej kunna vända eller röra på hufvudet."

Den prydliga fru, som under trettioalet gick upp till en väninna för att först få elfvakaffe, och sedan sällskap till Folckers på Brunkebergstorg, stadens allra finaste modeaffär, eller till den nyöppnade Lejas vid Gustaf Adolfs torg, iklädde sig en alldeles ofantlig pelisse med ärmar så stora som kyrkklockor. På dem hade pagodformen redan tillämpats och omsatts i jätteskala. Vidden stod dock icke ut öfver axlarna, utan gick i ett med och försvann i själfva kappans veck. På vintern kantades hela plagget med päls, omdöptes då till päls à la czarine, cosack eller något annat ryskt. Ägde man ett elegantare ytterplagg till lättare bruk, var det efter 1833 helst kantadt med svandun, som länge ansågs som höjden af elegans.

Det var dock endast de elegantare damerna som kunde ståta med sådana praktstycken. För medelklassens kvinnor var schalen praktiskt taget det enda ytterplagget. Finast voro fortfarande kaschimirschalarna, men af dessa såg man under denna period helt få. Under trettioalet användes mest imitationer, så kallade franska schalar, och dessa voro under tre årtionden medelklasskvinnornas aldrig varierande promenadplagg. De ansågos vara så pass värdefulla, att hade man väl en gång skaffat sig en, borde man också använda den, utsliten kunde den knappast bli, och för flertalet kom det icke i fråga att ha andra plagg "till ombyte". Omkring 1837 börjar modet mer och mer antaga de former, som sedermera skulle bli utmärkande för fyrtioalet. Lifven börja visa tendens till snibb fram, garneringarna bli flera och utföras framför allt i mindre skala. Man föredrog fem rader mindre volanger framför tre af större bredd nedtill om kjolen; voro de ofantliga kjolarna släta, fästes de på festkläder upp öfver underkjolen med en blomma eller en rosett, man börjar använda en massa svarta chantillyspetsar och svarta eller kulörta silkesvantar, hela eller halfva, är den riktiga formen för behandskning!

Till detta kom som nyhet den sedesamt sentimentala, släta och nätföverdragna kamningen som vi alla känna från de 1839 uppfunna och genast mycket allmänt praktiserade dagerrotypierna. Håret benades midt i pannan och vid öronen placerade man allt efter temperament och utseende släta välborstade valkar, kanonlockar eller flätor, nacken var ända intill 1841 utsvultet slät och åtstramad, hjässans hår flätades hårdt och sammanbands till några tornliknande öglor högst upp. Ibland nöjde man sig icke med en bena utan gjorde två som porträttecknerskan mamsell Röhl på sitt själfporträtt visar oss det. Denna frisy användes också af Fredrika Bremer, hon bar den ännu på sextioalet.

Uppgif lifvidd (under armarna), midjevidd och kjollängd erhåller Ni till Eder figur fullt tillförlitliga, moderna och eleganta

Pappersmönster.

Erhållas omgående till nedanstående pris inom Sverige: Bluslif 40 öre, Kjolmönster utan släp 50 öre, Prinsessklädning 75 öre, Reformdräkt 75 öre, Barndräktmönster 50 öre, Kragmönster (Pellerin) 50 öre, Kappmönster 60 öre, Nationaldräktmönster 1 kr. Mönster kunna äfven beställas efter andra än våra modeller. Beställning skall då åtföljas af den modell som önskas. Priset är då dubbelt mot det vanliga.

Expedieras portofritt inom Sverige om rekvisition åtföljd af likvid insändes till

Mästersamuelsg. 43 B, Stockholm,

Mönsteraffären "Chic".

goda ängel, ehuru hon icke kan ge honom den kärlek han ber henne om. Förhållandet mellan dem båda lämnar stoff till några af bokens känsligast skrifna sidor. Af en af personerna på det andra planet: Karl Göran Harder, den unge Hjalms fosterfar, har författarinnan gjort skissen till en verklig karaktärsstudie, som förefaller lösnande att närmare utföra. Bokens handling tycks på det hela taget sannolik, också Stefan Hjalms tillfälliga tycke af misstag för en rödblommig och robust arbetaredotter. De klasspsykologiska jämförelser, som i detta sammanhang förekomma, äro dock kanske icke af något djupare värde. Råhet och finkänslighet komma väl tyvärr eller lyckligtvis alltid att bilda ett gränsmärke mellan olika människor, men det gränsmärket följer nog tämligen ojämnt det sociala strecket. Att bokhållaredotterns ädelt formade hand i föreliggande fall kräfvades för att rädda hjälten undan förnedringen af äktenskap med en västsömmerska är en uträkning kanske icke alldeles utan sin lilla omedvetna humor, så länge det icke alltför sällan torde hända, att västsömmerskans själsfinhet sammanfaller med bokhållaredotterns. Sådan boken är, är den emellertid väl värd att rekommendera. Om jag kände en ung, ofördärfvad, man på hvilken jag önskade att utöfva ett godt inflytande, skulle jag icke tveka att sätta den i hans händer.

Den som har närt sin fantasi med Marlitt och Marie Sofie Schwartz och andra en förgången generations älsklingsförfattare och till-

lika har hufvudet fullt af kvinnofrigörelseidéer och gammal och ny moral i systerlig förening och därjämte har en omotsäglich stilistisk schwung, ehuru illa behäftad af det gammaldags manéret, bör icke i längden kunna undgå att skriva en sådan bok som *Ellen Edströms Det suveräna hjärtat*.

En stor förtjänst i boken är emellertid att flera af personerna skilja sig från hvarandra och bakgrunden och bli verkliga människor, hvilket dock icke är fallet med alla.

Gina Pehrson, "den moderna kvinnan" med sin målade teaterskönhets, sin hänsynslöshet och sitt tilltrotsade moderskap, tilltalar på intet sätt som typ, men hon rör sig så tryggt och själsäkert på den fäderneärfda underklassmark, där hon trots en ytlig Parispolityr hör hemma, att hon icke undgår att tillvinna sig ett visst slag af respekt, och hon talar i sin uppriktiga oförsämdhet ord, som fastän icke sofrade innehålla åtskilliga sanningskorn, och som därför förklara och i viss mån rättfärdiga henne.

Jelena, den andra af bokens kvinnliga hufvudpersoner, är i motsats till henne den mest fantastiska romanfigur, som våra mormödrar kunnat drömma om. På ingen plats på denna ofullkomliga jord hör hon hemma. Hon är, enligt en mans omdöme, icke lik "andra kvinnor" och som "de andra" kvinnornas vida krets försynt nog innefattar de reala möjligheterna i den vägen, så är hon icke lik någon kvinna alls och ännu mindre en man. Änglarna känner jag för litet att kunna anställa några jämförelser.

Hennes äktenskap är naturligtvis olyckligt. Den enda man hon passar tillsammans med är hennes gamle nittioårige gudfar, "kofjuden", en för jordelifvet olämplig romanfigur också han. Den mot slutet af boken föranstaltade försöringen mellan Jelena och hennes äkta man förefaller icke, efter allt att döma, att kunna ha några varaktiga eller välsignelsebringande följder.

Jelenas make är i stället en man af en nästan smärtsam verklighet. Han är naivt och oangripbart syndfull, och mot de båda kvinnor han bedrar på trohet och en odelad känsla får han naturligtvis till sist med sin manliga öfverlägsenhet och sin klara realism rätt, såsom han skall få det intill tidernas ände. Till slut skulle jag mycket gärna vilja veta, hvad författarinnan menar med allt detta. Hon är ju naturligtvis icke tvungen att mena något alls, det är ofta klädsamt, men hon talar så högröstadt, att man nödvändigt måste tro, att hon har en mening.

Hon lyckas först med ett visst besvär öfvertyg oss om, att den lagvigda mannen och hustrun böra fortsätta sitt äktenskap trots trohetsbrottet och den bristande själsgemenskapen, och hon slutar med att låta den öfvergifna modern med säkerheten hos en socialdemokrat eller skolpojke utslunga sitt anatema öfver samhället, "som applåderar, när barnafadern får en orden, som gillar, att den lagvigda hustrun blir kvar hos honom, som utser honom till riksdagsman", men som brännmärker och utstötter modern.

Ja, hvad menar hon?

GERTRUD ALMQVIST

DEN LATINTALANDE bondestudenten Rasmus Berg, som af lärdomsfångna själf förvandlat sitt namn till

Erasmus Montanus, är en kärkommen gestalt på våra teatertilljor. Med hvilken öfverlägsen komik är han icke formad af det Holbergskageniet, och huru ypperligt är han ej inpassad i den rustika miljö af trånghufvade och själfmedvetna bönder, i hvilken han rör sig.

Många generationer ha dragit förbi denna lärdomens karikatyr och skrattande bevitnat hans latinska svada, underfundiga bevisföring och bondska högfärd, men ännu har han icke blifvit föråldrad. Erasmus Montanus lefver alltjämt med samma friskhet, och våra dagars minskade latinstudium skall icke minska hans lifsbetingelser. Det finns

Anders de Wahl som Erasmus Montanus. Ateljé Jæger foto.

nu så mycket annat vetande att bli högfärdsgalen af för den lindrigt begåfvade, hvidan han aldrig kommer att sakna sin spegelbild.

Dramatiska teatern har lyckats öfver förväntan i gestaltandet af det Holbergska stycket på scenen. Den danska stilens bredd och saft, som göra Holbergs framställningar på Köpenhamns scenen till något alldeles för sig, få vi själfvallet bortse ifrån. Men tolkningen hade likafullt stora förtjänster, och äfven här fanns en fläkt af den Holbergska andan. Hr de Wahls Erasmus Montanus var en skapelse af stor komisk verkan. Tungans svada och fysikens elasticitet lämnade icke öfrigt att önska. Det explosiva lynnet belystes också på ett naturtroget sätt. För öfrigt präglades hela framställningen af intelligens och sprudlande lif, och hade skådespelaren velat begagna sig af en mindre hvirflande plastik, skulle det konstnärliga intrycket blifvit ännu starkare. Hr Riegos klockare kunde ha varit mustigare i detaljerna, eljes gjorde sig figuren bra. Fogden gafs utmärkt af hr Pers onne, hvilken aldrig klickar i den klassiska lustspelsstilen. Äfven frkn Åhlander som den undfallande fjäskiga lilla bondgumman, hvilken nigande tilltalar Erasmus med orden "herr son", glädde med ett stilriktigt spel. Den dekorativa stuginteriören var en njutning för ögat.

Från seenen och estraden

Schnitzlerprogrammet, med hvilket Dramatiska teatern förra säsongen vann en stor konstnärlig seger, har nu förnyats med ännu en af författarens sällsamma enaktare, "Den sista maskeraden", en skakande och intensiv lifsbild, där författaren visar, hur människan inför döden låter sitt hat till världen förvandlas i en upphöjd likgiltighet. Stycket fick ett konstnärligt utförande af hrr Palme, Olsson, Lindberg och Nilsson.

"Barrikaden", Paul Bourgets skådespel om de sociala striderna i klass-samhället, blef långt ifrån hvad man väntat. Konflikten med möbelsnickarnes strejk och fabrikantens kärleksförhållande till en af sina arbeterskor är lagd så indifferent, att hvarken arbetarnes kamp för förbättrade villkor — här är det för resten fråga om en ren okynnesstrejk — eller arbetsgifvarens strid för sina rättigheter ger anledning till något partitagande hos åskådarna. Författaren gör intryck af en välmenande gammal farbror, som lägger sin ena hand på kapitalistens axel och den andra på arbetarens och säger med röd stämma: "Älsken hvarandra, I ären båda hederliga och präktiga, och brister ha vi ju alla." Sådant är rätt nätt i en söndagsskoleberättelse, men någon dikt om våra dagars stora och lägerubbande

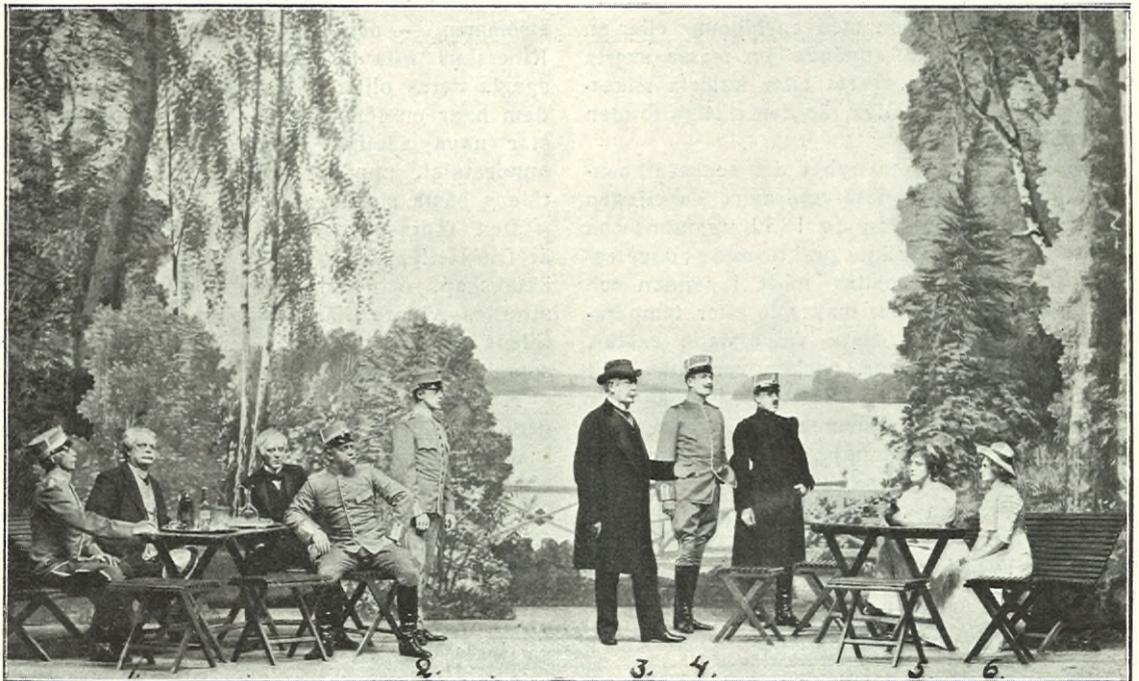
arbetarörelse är det icke. De förnämligare rollerna återgåfvos förtjänstfullt af hrr Klintberg, Kåge, Arehn och fru Seelig-Sandberg. Hr Hansson som den anarkistiske verkmästaren var något väl romanesk, men det berodde nog i mycket på rollen.

Folkteaterns senaste program "Lidingökungen" af Harald Leipziger tillhörde ej de kungar, som beskåras en lång regeringstid. Utom Lidingöbro värdshus fanns ingenting i stycket, som förde tanken till denna Stockholms nya villastad. Hela historien var byggd på gamla slitna motiv och kunde ha spelats hvar som helst mellan Stockholm och Grönköping. Men den snälla publiken lagerkrönte författaren på premiären. Det måtte vara prisfall på lagrarna.

Ur Einar Fröbergers skådespel "Disciplin" meddela vi en gruppbild. Stycket har enligt landsortspressen gjort stor lycka såväl på grund af dess litterära förtjänster som ock tack vare ett värdadt spel.

När Hin blir gammal ger han sig till munk, säger ett elakt ordspråk, och när en operettkompositör, som förflackats och tappat känslan för den kvicka operettstilen, vill vinna konstnärlig revanche, tar han sin tillflykt till den seriösa operan. På det sättet uppstår en sådan bastard af opera och operett som Franz Léhars "Zigenarkärlek". Stycket har rönt en betydlig framgång på kontinenten, hvarför Oscarsteatern, som följer med sin tid, skyndat att anslå det på sin spellista.

Musiken är till stor del byggd på zigenarmelodier, och verkar därför bestickande nog, delvis riktigt vacker.

Från premiären af Einar Fröbergers "Disciplin" på Gefle teater. 1. Stenklo, hr Zachrisson. 2. Ernst, hr Winge. 3. von Weiding, dir. Gustaf Fredrikson. 4. Robert, dir. E. Fröberg. 5. Helga, fru Brunius. 6. Inga, fröken Spångberg. Reimers foto.

Jozsi (hr Schwebach) i Operetten "Zigenarkärlek" på Oscarsteatern. Ateljé Jæger foto.

Men operettens lilla Mefisto har ej kunnat hålla fingrarne på sig, utan kommer ett tu tre smygande med en varietékuplett som påbröd till en smältande aria eller en högragisk duett. Effekten blir därför rätt vulgär. Hvad som här torde bevara stycket åt lifvet är utförandet. Oscarsteatern presterar för ovanlighetens skull verklig sång från sin scen. Hr Schwebach och fröken Grünberg, den förre som en eldig zigenarmusikant, den senare som en vacker bojardotter, tjusa med sina vackra röster och värdade föredrag och komma publiken att glömma den mycket barnsliga och svaga handlingen. På operettstilens konto kunna uppföras några putslustiga dansscener, hvilka få sin charm af fru Meissners och fröken Berentz' intagande personligheter. En vacker uppsättning och en liffull regi bidraga slutligen att hålla denna "romantiska operett" öfver vattnet.

Inom ramen af denna öfversikt falla också violinisten Bronislaw Hubermans konsert och Lisa och Sven Scholanders visafon. Huberman hade likt många andra exekverande musici låtit annonsera sig som en stråkartist af stor betydelse. Men om man reducerade hans konstnärliga format från praktupplaga i folio till en enkel volym i quarto, hade man hans storlek tämligen noga angifven och kunde med nöje åhöra hvad han hade att förkunna. Han var med ett ord ingen själfull tolkare, men en skicklig handterare af sitt instrument, hvarför också ett par sådana nummer som Paganinis Hexen-Tänze och Bizet-Sarasates Carmen-Fantasia gjorde god effekt.

Scholanderatonens särprägel bestod i sångarens dotter, en frisk och vacker företeelse på estraden, hvars succés var tillrättalagd på förhand af faderns popularitet och publikens välvilliga stämning. Rösterna är liten och svagt utbildad, föredraget rätt färglöst, men det säkra, litet nonchalanta uppträdandet får tjäna som surrogat för hvad som tills vidare brister i geist och temperament. Hr Scholander var samme humoristiske och skapande sångare som förr, och hans föredrag af Liliencrons "Die Musik kommt!" blef en hel upplevelse med löjtnantsprofiler, sabelklirr och regementsmusik.

Zórika (fröken Grünberg) i Operetten "Zigenarkärlek" på Oscarsteatern.

En omtänksam husmoder

köper

"40-öres-Paket"

därför att den är **billigare** än konkurrenspaketerna, men grynen ändock **af högsta kvalitet**. Obs! Ytterst lättkokta.

KÖKSALMANACK

Redigerad af **ELISABETH ÖSTMAN.**

Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 6—12 NOV. 1910.

SONDAG. Frukost: Smörgåsbord; biff af svinfilé med potatis; mjölk; kaffe eller te med giffjar. Middag: Klar buljong med sparrisknopp; stekt filé af sjötunga med remouladesås och potatis; späckad kalfsadel med legymer; äppelbeignet med vaniljsås.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; fiskstufning i snäckor (rester från söndag); mjölk; kaffe eller te. Middag: Pudding af kött med potatismos; soppa på blandad frukt.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; ägg à la Grand (rester från söndag); mjölk; kaffe eller te. Middag: Afredd buljong med ostsmörgåsar; kokt torsk med äggstanning och potatis.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; sill med smör och ägg; kaffe eller te. Middag: Irländsk köttstufning; saftsoppa med klump.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; biffstek med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Ärtor med fläsk; plättar med sylt.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; omelett med potatis och skinka; mjölk; kaffe eller te. Middag: Kåldolmar; soppa på rödvin med skorpor.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; bräckt stångkorf med brynt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: stekt kalfbog med lingon och saltgurka, äpplen med ris och vispad grädde.

RECEPT:

Stekt filé af sjötunga (f. 6 pers.). 2 kg. sjötunga, 1 msk. salt, 1 tsk. ättika, 1/4 tsk. hvitpeppar. Till panering: 3 msk. hvetemjöl, 2 ägg, 1 kkp. fint stötta skorpor. Till stekning: 1 kg. flöttyr. Beredning: Hufvudet afskåres,

inålfvorna irtagas genom halsöppningen och fisken sköljes väl. Penorna afklippas, fisken fläkes och ryggbenet jämte alla småben borttages. Det mörka skinet bortsåres försiktigt, så att köttet ej går sönder, och det hvita skinet skrapas väl. Fisken sköljes därefter och inklappas i en duk. Hvarje fiskhalva skåres längs efter i 2 fileter. Fileerna gnidas med saltet, ättikan och pepparn och få ligga på hvarandra 1/2 tim. De paneras därefter, d. v. s. vändas först i mjölet, därefter i de uppvispade äggen och sist i de stötta skorpona. Fileerna böra sedan ligga och hårdna 1/2 tim. Flöttyrn upphettas i en tackjärnsanna, tills en tunn, blå rök stiger upp från ytan, fileerna läggs och stekas vackert gulbruna på båda sidor. De uppläggas på gräppapper, så att flöttyrn får afrinna.

Fisken uppläggas därefter på bruten servett, garneras med citrusskivor och små kokta potatisar. Den serveras med remouladesås.

Remoulade-sås (f. 6 pers.). 2 äggulor, 1/2 tsk. salt, 1/4 tsk. hvitpeppar, 4 msk. fin matolja, 3 hårdkokta äggulor, 1/2 ättiksgurka, 1 msk. kaporis, 2 tsk. grön senap, 3 tsk. dragonättika eller vinaigre, 1 1/2 msk. beefsås, 2 dcl. tjock grädde.

Beredning: Äggulorna röras med saltet och hvitpepparn i 15 min., matoljan tillsättes droppvis under jämn rörning, därefter de hårdkokta och passerade äggulorna, ättiksgurkorna och kaporisen, stötta i stenmortel och passerade samt den gröna senapen. Dragonättikan eller vinaigre'n nedröres litet i sänder, likaså beefsåsen. Röres kraftigt 1 tim. Sist tillsättes den till hårdt skum slagna grädden och såsen afsmakas noga.

Den serveras till stekt fisk eller kött.

Äppelbeignet (f. 10 pers.). 225 gr. sötmandel, 10 gr. bittermandel, 200 gr. strösocker, 160 gr. smör, 3 äggulor, 1 ägg, 12 gr. hvetemjöl, 4 kkp. äppelkompott (2 lit. äpplen, 1 1/2 kkp. krossocker, 2 kkp. vatten). Till formen: 1 msk. smör (20 gr.), 2 msk. stötta skorpor.

Beredning Mandeln skållas, torkas i ugn och drifvas genom mandelkvarn, hvarefter den stötes mycket fint tillsammans med sockret i stenmortel. Smöret skiras, får kallna och röres därefter, tills det blir hvitt då äggulorna en i sänder, samt äggwhitan slagen till hårdt skum, mandeln och mjölet tillsätts, hvarefter massan omröres väl. En kopparform eller tackjärnsanna smörjes med kallt smör och beströrs med fint stötta skorpor, den beklädes därefter på botten och kanterna med en del af massan samt fylls till tre fjärdedelar med äppelkompott. Den öfriga degen breddes ut som ett lock öfver äppelkompotten.

Puddingen gräddas i ordinar ugnsvärme omkr. 3/4 tim. Den serveras, afvalnad, med vispad grädde.

Ägg à la Grand (f. 6 pers.). Rester af kalfstek eller fågel, omkring 1/2 lit. finskuret kött, 1/2 burk champinjoner, 1—2 tryffel.

Hvit sås: 2 msk. smör (40 gr.), 3 msk. mjöl, champinjonspad, 3 dcl. tunn grädde, salt, hvitpeppar, socker.

6 ägg, 1/2 msk. smör (10 gr.). Beredning: Rester af kalf eller fågel skåres eller hackas fint. Champinjoner och, om så önskas, 1—2 tryffel hackas äfven fint.

Smöret smältes, svampen lägges och fräses däri, tills smöret är klart. Då upptages svampen och mjölet nedröres, därefter tillsätts champinjonspadet samt grädden och såsen får koka 5 min. Köttet och svampen blandas ner i såsen och stufningen får ett uppkök, hvarefter den afsmakas noga med kryddorna och fylls i 6 små kastruller af elfast porslin eller ock i snäckor.

Äggen stekas i plättpanna, formas med ett glas efter kastrullens storlek och läggs ofvanpå på stufningen.

Serveras som frukost- eller supérett.

Irländsk köttstufning (f. 6 pers.). 1 1/2 kg. fårbringa, 3 små rödlökar, 1/2 msk. salt, 1/4 tsk. hvitpeppar, 1 lit. kokande vatten, 1 1/2 lit. råskalad potatis.

Till kastrullen: 1 msk. smör. Beredning: Köttet tvättas med en duk doppad i hett vatten och skåres i för servering lagom stora bitar. En järnkastrull smörjes med smör, köttet nedlägges däri hvarfals med hälften af potatisen skuren i skivor samt den i skivfor skurna löken och kryddorna. Det kokande vattnet tillsättes och köttet får sakta koka 3/4 tim. Då lägges resten af potatisen skuren i skivor och stufningen får ytterligare koka omkring 1/2 tim.

Kött i serveras midt på fatet, potatisen rundt omkring och såsen hälls öfver.

Omelett med potatis och skinka (f. 6 pers.). 1/2 lit. kokt kall potatis, 2 hg. rökt skinka, 1 msk. fint hackad portug. lök, 1 msk. smör (20 gr.), 5 ägg, 4 dcl. tunn grädde, 1/4 tsk. salt, 1/4 tsk. socker, 1 msk. fint hackad persilja.

Till formen: 1/2 msk. smör (10 gr.).

Beredning: Potatisen skållas och skåres i skivfor. Skinkan skåres i aflånga bitar. Löken fräses i smöret. Äggen vispas väl med grädden och äggstanningen afsmakas med salt och socker. En låg omelettform smörjes med kallt smör och häri nedlägges potatisen, skinkan och löken hvarvis. Sist öfverhålls äggstanningen och den fint hackade persiljan strös öfver. Omeletten gräddas i god ugnsvärme tills den fått en vacker gulbrun färg.

Kåldolmar (f. 6 pers.). 1 litet kålhufvud (1 kg.), en liter. kkp. risgryn (1 hg.), 8 dcl. mjölk, 3 hg. benfritt oxkött, 1 hg. benfritt kalkkött, 1 hg. späckfläsk, 1 ägg, 1 msk. salt, 1/2 tsk. hvitpeppar.

Till stekning: 4 msk. smör (80 gr.), 6 dcl. kokande vatten, 1/2 tsk. Liebig's köttextrakt, 1/2 tsk. salt.

Beredning: Kålhufvudet sköljes och förvälles i kokande saltadt vatten. Bladen lossas försiktigt från stocken och den tjockaste delen af hufvudnerven bortsåres. Risgrynen sköljas och skållas i kokande vatten. Mjölken kokas upp, grynen läggs och få under rörning koka, tills de äro mjuka, då de upphållas att kallna. Köttet tvättas med en duk doppad i hett vatten, späcket skrapas, och båda delarna skå-

Sportdräkt.

"PRADO"
enl. cliché

Kr. 46: 50.

Alla storlekar.

**A.-B. Nordiska
Kompaniet,**

Stureplan,
Stockholm.

ras i tärningar och drifvas 3 ggr genom köttkvarn. Köttfärsen, det uppvispade ägget och kryddorna blandas väl med grynen. (Är färsen för hård, spådes den med litet mjölk.) En msk. af färsen lägges på hvarje kålblad, som därefter hoprullas och omknytes med bomullsgarn, frut doppad i hett vatten. Smöret brynes i en stekgryta, dolmarna läggs och brynas vackert, spådas med det kokande vattnet tillsatt med köttextraktet, och saltet och få sakta steka med tätt slutet lock omkr. 2 tim. De spådas emellanåt och skakas om då och då, så att de ej fastna vid botten. De upptagas, garnet klippes bort och dolmarne uppläggas på karott. Såsen spådes med grädden, får ett uppkök och hälls öfver.

Soppa på rödvin (f. 6 pers.). 1/2 kkp. röda sagogryn, 2 lit. vatten, 1 1/2—2 kkp. krossocker, skalet af 1/2 citron, 3 dcl. rödvin, 1 kkp. röd vinbärssaft. Beredning: Sagogrynen sköljas och spås i kokande vatten tillika med sockret och citrusskalet. När grynen äro klara, tillsätts vinet och saften. Soppan serveras genast med skorpor eller biskvier.

Äpplen med ris (f. 6 pers.). 2 dcl. karolinargryn, 3 lit. kokande vatten, 2 tsk. salt, 1 1/2 kkp. krossocker, 2 kkp. vatten, 2 lit. äpplen. Marängmassa: 3 äggwhitor, 6 msk. strösocker.

Beredning: Risgrynen sköljas och skållas i hett vatten. De spås i det kokande vattnet, tillsatt med saltet och få koka hastigt, tills de äro mjuka, men ej falla sönder. De insåttas därefter i varm ugn och omröres ofta med gaffel, tills de äro skilda och allt vattnet afdustat.

Af sockret och vattnet kokas en klar lag som får kallna. Äpplena skållas, skåras i klyftor och kärnhusen borttages. De läggs direkt i sockerlagen och få koka tills de äro mjuka, då de uppläggas i pyramid på ett rundt serveringsfat. Sockerlagen hopkocas och hälls öfver frukten. Äggwhitorna slås till hårdt skum och sockret nedröres försiktigt i äggwhiteskummet. Marängmassan spritsas genom garneringssträtt öfver äpplena. Anrättningen sättes in i svag ugnsvärme för att marängen skall få en vacker ljusgul färg och bli halftorr. Den serveras varm eller kall med vispad grädde.

ANNONSER skola vara inlämnade till Expeditionen senast fredag för att kunna införas i följande veckas nummer.

LEDIGA PLATSER

BARNSKÖTERS KOR, utbildade, erhålla anställning genom Arbetsförmedlingen, Regeringsg. 113, ing. E. Expeditionstid kl. 1-3 e. m. Rikstel. 4047. Personlig inställelse. Betyg böra medhafvas.

BILDAD, anspråkslös flicka, ej under 20 år, kunnig i sömnad och villig att som husmoders biträde deltaga i inomhus föreläsningsgöromål, erhåller plats i större familj i Stockholm. Jungfrunnas finnas. Goda rek. erföras. Svar till »Ordning», Iduns exp., Sthlm.

BARNFRÖKEN, med glad och vinnande sätt, erhåller genast plats. Svar jämte betyg, foto. samt lönepret. märkt »E. F. 73», Norrköping p. r.

BARNFRÖKEN, får genast plats i vegetarisk familj. Svar jämte foto., betyg samt lönepret. märkt »Barnkär 1910», Norrköping p. r.

EN barnkär ordentlig, pålitlig flicka kunnig och villig att hafva vard och tillsyn om barnen samt hjälpa till med sömnad och arbeten inom hemmet erhåller god plats genast. Svar med uppgift å ref. och lönepret. till »Husmoders hjälp», Iduns exp. f. v. b.

HUSHÅLLERSKA önskas af en medelålders tjänsteman. Den sökande bör vara enkel och g. ad samt kunnig i matlagning och öfriga inom ett hushåll förekommande göromål. Svar till »V. B. 46 år», Tidningskontoret, Floragatan 18, Sthlm.

BARNFRÖKEN, hälst musikalisk, ehuru ej alldeles nödvändigt, får plats i godt hem närheten af Göteborg för två barn 5-8 år. Nya Inack.-Byrån, Brunkebergsgatan 3 B, Sthlm.

PA egendom, närheten af Stockholm, som medlem af familjen, får bildad, enkel, hushållsvan flicka, van vid landet, kunnig i matlagning, bakning o. s. v. plats. Litet hushåll. Jungfru finnes. Nya Inack.-Byrån, Brunkebergsg. 3 B, Sthlm.

Plats som sjuksköterska för Husby s:n af Kopparbergs län är ledig att tillträda den 1 jan 1911. Lön 500 kr. och fritt tvivare å socknens fattigård. Sökande bör hafva genomgått utbildningskurs å lasarett eller liknande anstalt samt därtill kunna visa sig fullt hemma i epidemiskvård. Ansökningar med bifogande af betygsafskrift, läkarbetyg om god hälsa och tillräckliga kroppskrafter samt intyg om ålder och frejd insändas före den 20 nov. till Kommunalnämndens ordf., adr. Dala-Husby, hvilken och på begäran lämnar närmare upplysningar om skyldigheter och rättigheter.

Föreståndarinna sökes för ett s. k. Intressekontor vid industriellt verk. Sökande bör vara fullt hemma i bokföring samt äga vana vid skötande af bankaffärer. Ansökningar jämte betygsafskrift torde insändas under adr. »S. K. B. A.», Falun.

Föreståndarinna vid arbetarehem nära Göteborg sökes. Lön 500 kr. och tvivare. Sökande måste inneha godt sätt, bildning samt kunskap i matlagning. Vidare meddelas efter svar till »Arbeterskolehem», Sv. Telegrambyråns Annonssafdelning, Göteborg.

Kunnig hönssköterska

önskas inst. 24 okt. Svar med löneanspråk till Säbylunds hönseri, Kumla.

PLATSSÖKANDE

UNG bildad flicka önskar mot fritt tvivare plats som hjälp i hushållet. Svar märkt »21 år 1910», Iduns exp.

UNG lärarinna önskar under tiden 1 dec.-15 febr. plats i familj som hjälp och sällskap. Villig deltaga i alla inom ett hem förekommande göromål. Kunnig i handarbeten. Svar till »Lärarinna», Iduns exp.

SJUKSKÖTERSKA som genomgått ett-årig teoretisk och praktisk elevkurs vid länslasarett och en kurs i sinnessjukvård önskar plats nu genast eller till första dec. på sjukstuga eller privatvård. Äfven villig deltaga i husliga göromål. Svar till »S. B.», Västerås p. r.

BILDAD norrländska, kunnig i matlagning, bakning, husliga bestyr m. m. söker plats som hjälp och sällskap. Vid. Nya Inack.-Byrån, Brunkebergsg. 3 B, Sthlm.

UNG flicka från godt hem på landet, önskar plats i familj att vara husmoder behjälplig med hemmets skötande, där jungfru finnes. Van vid barn. Kunnig i handarbeten. Lön önskas. Svar »Familjemedlem», Iduns exp. f. v. b.

SJUKGYMNAST med utmärkta betyg (2-årigt inst.) önskar anställning för vintern. Svar till »November 1910», Helsingborg p. r.

PLATS som husförestånderska hos ungherre eller änkekman sökes af ung dam, 24 år gammal, af god familj, som förut på egen hand förestått hushåll. Har äfven god vana i kontorsarbete genom c:a 3 års anställning å stadsfiskals- och länsmanskontor. Små pret. Goda rekomm. Svar till »Husförestånderska», under adr. S. Gumaelii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

BILDAD, musikalisk, 20-årig tyska önskar plats i bättre familj som hjälp och sällskap åt husmoder. Är äfven villig undervisa i tyska språket. Lön önskas. Svar till »Familjemedlem N. R.», Gumaelii Annonsbyrå, Malmö.

FLICKA som genomgått kurs i sjukvård önskar genast plats (helst privatvård); villig deltaga i husliga sysslor. Svar till »Plikttrogen», Klippan p. r.

23-ÅRIG FLICKA som genomgått 1-årig teoretisk och praktisk sjuksköterskekurs vid länslasarett samt 2 månader vid Stockholms Epidemiskjukhus önskar plats nu genast eller i början af nov. Svar till »Småländska», Iduns exp.

BILDAD flicka, kunnig i matlagning, bakning, alla husliga bestyr, söker plats. Goda rek. Svar »Fortfärdig», Sv. Telegrambyrån, Sthlm.

UNDERVISNINGSVAN TYSKA, fullt mäktig svenska, franska och engelska, talar något italienska, önskar plats som sällskap eller lärarinna. Svar till A. Duttenhöfer, Borgviks Bruk.

20-ÅRIG, bättre flicka, önskar plats i god familj, som husmoders hjälp. Är kunnig i matlagning, sömnad och kompetent i barnavård. Goda rek. Lön önskas. Svar till »Familjemedlem», Ammeberg p. r.

25-ÅRIG, oberoende, huslig, duktig, enkel landbrukaredotter önskar plats på nyår i prästgård eller stor landgård, helst utan småbarn. Svar »H. C.», Malmö p. r.

Plats i finare familj önskas af 17 års bättre flicka i och för att lära. Svar till »Karin», Vansbro p. r.

ROM. Pensionat Bloch Via gregoriana 42. Centralt, bad, sol, terrass, storartad utsikt. Moderat pris.

VID det natursköna Borghamn mottages inackorderingar i vänligt hem. Bästa ref. Hilda Kling, Borghamn.

GUTE Pension finden junge Damen zwecks wissenschaftlicher Ausbildung zum 1 jan. 1911 in Rostock bei Anna Rehder, z. Zeit Pölchow, Amt Schwaan, Meckl. Schwerin. Ref.: Fru Ohlin, Visingö, Hofrättsrådsdamm E. Eölsberg, Jönköping, Prof. Friherre Otto Nordenskiöld, Göteborg, Doktor Oscar Ohlin, Hamnerdal, Jämtland.

CELLE-Hannover. Töchterpens. M. Claudi - f. In- u. Ausländ. Gegr. 1886. Ausbild. in Wissensch., Sprach., Musik, Handarb. etc. Gute Ref. Gute Erfolge. Preis 1200 Mk. p.a., ohne Er. Prosp. auf Wunsch.

Frankrike. Madame und mademoiselle Métrot emottaga svenskar som önska studera franska språket. Bostad: 1 okt.-1 juli, Paris, 70 Rue de la Tour (invid Trocadéro). 1 juli-1 okt., Blois, 57 Avenue de Paris (27, t. från Paris). Ref.: Öfverdirektör Lundberg, Hudinge. - Bokförläggare Wahlström, Regeringsg. 75 B., Stockholm. - Löjtnant Thorén, Johannesg. 20, Stockholm, m. fl., m. fl. Fröken Lindstedt, Göteborg, Götabergsgat. 26.

Elevplatser finnes lediga för unga flickor att lära matlagning, bakning m. m. Hälsoasam luft, vacker natur, tillfälle till vintersport. Inackorderingar mottagas äfven nu och under julen. Ref. finnas. Adr. Malinshills Privata hushållsskola, Alfvesta.

Välj det bästa!
Frälsningsarméns antiseptiska och koncentrerade munvatten

Dentol

Lofordande intyg af prof. vid Kongl. Karolinska institutet *E. Almqvist*.
Pris: pr hel fl. 1:75, pr half fl. 1:—.

Frälsningsarméns antiseptiska **DENTOL-TANDPASTA**

Oumbärlig för tändernas verkliga vård. Pris pr tub 60 öre. Dessa öfverträffade Dentol-preparat, som tillverkas under kontroll af handelskemisten fil. dr *Carl Setterberg*, erhållas vid hvarje Frälsningsarmékår, hos många hrr handlare eller direkt från partilagret

Frälsningsarméns Handelsdepartement, Östermalmg. 24 & 26, STHLM 5. Telefoner: Riks 8581. Allm. 6372.

KÖP Spetspapper-Satsen!

(100 fat- o. tårtpapper)

Kr. 1.50 *granbo*

Lithografiska Aktiebolaget, NORRKÖPING.

Afdeln.-kontor: Stockholm, Göteborg, Malmö, Sundsvall. Återförsäljare: hrr Bok- och Pappershandlare.

LILJEHOLMENS Stearinfabriks-Aktiebolag
Kungl. Hofleverantör
STOCKHOLM, Sö.

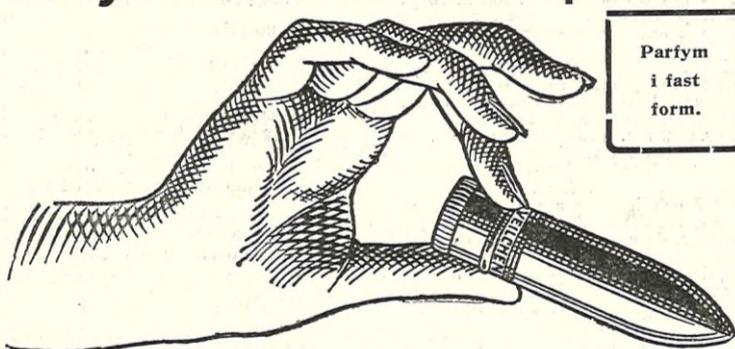
Kronljus	Kanalljus
Stakljus	Grenljus
Lyktljus	Julgransljus
Altarljus	Cykelljus

Illuminationsljus
Pianoljus "Splendor" i engelsk typ.

Endast superior och prima ljus äro stämplade "LILJEHOLMEN"

Lätttändliga vekar enligt svenskt patent N:o 16705

Crayon odorant "Nuphar".

Parfym i fast form.

Den sensationellaste uppfinningen på parfymens område.

Crayon odorant "Nuphar" är en parfym i fast form innehållande c:a 99 procent rent luktämne, under det de hittills förekommande flytande parfymerna knappast innehålla 3 procent luktämne men däremot 97 procent värdelös sprit. En lätt bestyrkning af Crayon "Nuphar" på hud, hår, kläder, linne, handskar, brefpapper såväl som på alla upptänkliga föremål framkallar ögonblickligen en hänförande ren blomsterdoft. Olje- och spritfäskningar undvikas. Crayon "Nuphar" kan bekvämt bäras i fickan.

Alla slag af blomsterdoft. - Pris Kr. 3.-. - Erhålles öfverallt.
NUPHAR C:o, K. HOFLEVERANTÖR,
Wien - Paris.

I parti hos:
A.-B. PARFYMERIE R. BARLACH, Stockholm C.
För värdelösa efterrapningar varnas.

MÄRK,
att Ni **MÄRKER FINT**
om Ni **MÄRKER** med
MODERN MÄRKBOK
af SAM ANDERSSON.

45 olika alfabet m. m. fås för kr. 1:50

Alla bokhandlare stå till tjänst. Likaså Lars Hökerbergs förlag, STOCKHOLM.

Efterfråga i boklådorna
HELENE LASSENS
SKISSER från FJÄLLEN
4:e uppl. å 1.25 samt
STÄMNINGSBILDER
och **BERÄTTELSE**
å 1.50, och Ni får ett par
FÖRTJUSANDE BÖCKER

MÄRK: fyra uppl. utgifna af den förra, på Lars Hökerbergs förlag, Stockholm.

Agenter
har Ni ännu ej rekvirerat
Fabriken Solidars
priskurant med tygprofver, så bör Ni göra denna genast, ty
Fabriken Solidar
lämnar en hel massa fördelar framför alla andra partiaffärer i Sverige.
Priskurant med tygprofver sändes gratis och franko.
Priserna äro billigare än från andra firmor.
Alla varor, som ej blifva till belåtenhet, få återsändas.
Alla varor leverera vi franko.
Alla våra kunder erhålla värderika presenter.
Alla order exp. vi samma dag ordern ingår.
Fabriken Solidars
priskurant är stor, elegant och rikt illustrerad samt upptar priser å alla sorters tyger och korta varor i rikt urval. Pröfva därför agenturen för
Fabriken Solidar.
Adr.: Älfsred.

Ärade Husmödrar!

icke något rabattsystem utan såsom en storslagen reklam för att inarbeta Stollwerck's förträffliga Morgon-Kakao utlämnas gratis vid köp af 1/2 kg. ett par af Stollwerck's eleganta kakao-koppar, tillverkade vid Rörstrands Porcelinsfabrik.

Till hvarje hektopaket medföljer en kupong, och när 5 dylika kuponger återlämnas till resp. handlande, erhålles ett par koppar. Vid köp af kakao bör Ni därför alltid begära Stollwerck's specialitet Morgon-Kakao och samla kopparne, som äro en prydnad för frukostbordet. Stollwerck's Morgon-Kakao är garanterad ren och innehåller alla kakaobörens muskel- och blodbildande beståndsdelar. Rekommenderas vuxna och barn i stället för kaffe och the. Pris 40 öre per 100 gram. Finns öfverallt. Observera etiketten: »den galande tuppen». Representant:

Holger Eixmann, Göteborg.

Det bästa hvetemjålet

MALMÖ BEST PATENT
Malmö Stora Walsqvam

Öfver 100,000 i bruk!
"NORNAN"
är erkändt den bästa symaskin för hemmet. Mångsidig. Lätt o. tystgående. Kan brukas som vanligt bord. Obs! Nornan användes i många skolor. Nornans Symaskins-Verkstad, Stockholm.
Henning Öfverström.

Väfskedar, Solf,
Spännare och Skyttlar för hemslöjd.
John A. Thulin & Co, Väfskedfabrik,
Norrköping. Riks 670.